

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

ÚSTAV INFORMAČNÍCH STUDIÍ A KNIHOVNICTVÍ

Diplomová práce

Bc. Rudolf Sýkora DiS.

Informační vzdělávání studentů distanční a kombinované formy studia v prostředí vysokoškolských knihoven veřejných vysokých škol v České republice

Information education of distance students in academic libraries of public universities in the Czech Republic

Praha 2018

Vedoucí práce: PhDr. Hana Landová, Ph.D

Rád bych poděkoval PhDr. Haně Landové PhD. za věcné připomínky, cenné rady a trpělivost při vedení mé diplomové práce. Dále děkuji své rodině a přátelům, kteří mi byli velkou oporou při psaní této práce.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze, dne 30. července 2018

Rudolf Sýkora

Klíčová slova (česky)

informační vzdělávání, vysokoškolská knihovna, kombinované studium, distanční studium, veřejné vysoké školy, knihovník pro distanční vzdělávání, integrovaný knihovník

Klíčová slova (anglicky):

information education, academic library, combine education, distance education, public universities, distance education librarian, embedded librarian

Abstrakt (česky)

Diplomová práce se věnuje informačnímu vzdělávání studentů distančního a kombinovaného studia na veřejných vysokých školách v České republice. Práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část. V první části práce jsou představeny pojmy související s informačním vzděláváním, charakterizován systém vysokoškolského vzdělávání v České republice a popsána specifika distanční a kombinované formy studia. Teoretická část dále obsahuje kapitolu o informačním vzdělávání studentů distanční formy studia v zahraničí. Praktická část práce popisuje výzkum vzdělávacích aktivit pro studenty distančního/kombinovaného studia na českých veřejných vysokých školách. Výzkum měl formu dotazníkového šetření a obsahové analýzy dokumentů jednotlivých vysokoškolských knihoven. Závěr práce obsahuje shrnutí získaných poznatků a doporučení na zlepšení.

Abstract (in English):

This diploma thesis deals with information education of students of distance and combined study at public universities in the Czech Republic. The thesis is divided into the theoretical and practical part. The first part of the thesis introduces concepts related to information education, characterizes the system of higher education in the Czech Republic and describes the specifics of distance and combined form of study. The theoretical part also contains a chapter on information education of distance learning students abroad. The practical part describes the research of educational activities for students of distance / combined study at Czech public universities. The research forms used in the thesis are questionnaire survey and content analysis of the documents of individual colleges of libraries. The conclusion of the paper contains a summary and recommendations for improvement.

OBSAH

1	ÚVOD	10
2	INFORMAČNÍ GRAMOTNOST	12
2.1	DEFINICE INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI.....	12
2.2	MODEL Y INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI.....	13
2.2.1	ACRL model.....	13
2.2.2	Model Big 6.....	14
2.2.3	Model 5A.....	15
2.2.4	Sedm tváří informační gramotnosti	15
2.2.5	Sedm pilířů informační gramotnosti	16
2.2.6	Přechodový model KISK.....	17
2.3	VYBRANÉ STANDARDY INFORMAČNÍ GRAMOTNOSTI	
	VYSOKOŠKOLSKÝCH STUDENTŮ	18
2.3.1	Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta podle Association of College and Research Libraries	18
2.3.2	Standardy informační gramotnosti podle IFLA.....	18
2.3.3	Standardy informační gramotnosti podle IVIG AKVŠ.....	19
3	INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA ČESKÝCH VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH: HLAVNÍ AKTÉŘI, VYBRANÉ DOKUMENTY A TRENDY	20
3.1	HISTORIE.....	20
3.2	PRŮZKUMY INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ REALIZOVANÉ KOMISÍ IVIG...	21
4	DISTANČNÍ A KOMBINOVANÁ FORMA STUDIA NA VYSOKÉ ŠKOLE (S DŮRAZEM NA SITUACI V ČR)	23
4.1	VYSOKOŠKOLSKÉ STUDIUM V ČR	23
4.2	CHARAKTERISTIKA FOREM STUDIA.....	24
4.3	ZÁKLADNÍ STATISTICKÉ ÚDAJE O DISTANČNÍM KOMBINOVANÉM STUDIU NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČESKÉ REPUBLICE.....	25
4.4	TECHNOLOGIE SPOJENÉ S DISTANČNÍM VZDĚLÁVÁNÍM	26
4.4.1	Learning management system.....	26

4.4.2	<i>Massive open online courses</i>	26
4.5	SPECIFIKA, NÁROKY A MOTIVY PRO STUDIUM V KOMBINOVANÉ /	
DISTANČNÍ FORMĚ		27
4.5.1	<i>Motivace kombinovaných nebo distančních studentů</i>	27
4.5.2	<i>Nároky a bariéry</i>	28
5	INFORMAČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ STUDENTŮ KOMBINOVANÉHO A	
DISTANČNÍHO STUDIA V ZAHRANIČÍ		30
5.1	PRŮZKUMY INFORMAČNÍCH POTŘEB A INFORMAČNÍHO CHOVÁNÍ	
STUDENTŮ DISTANČNÍHO A KOMBINOVANÉHO STUDIA V ZAHRANIČÍ		30
5.2	DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V USA	31
5.3	DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ V EVROPSKÉM KONTEXTU	32
5.3.1	<i>Distanční vzdělávání v zemích Evropské unie</i>	32
5.3.2	<i>Výzkum informačního vzdělávání v EADTU</i>	33
5.4	KNIHOVNÍK PRO DISTANČNÍ VZDĚLÁVÁNÍ	34
5.5	EMBEDDED LIBRARIAN	37
6	DOTAZNÍKOVÉ ŠETŘENÍ	39
6.1	METODOLOGIE	39
6.1.1	<i>Cíl a zdůvodnění zvolených metod</i>	39
6.1.2	<i>Výzkumná otázka</i>	40
6.1.3	<i>Hypotézy</i>	40
6.1.4	<i>Volba nástroje pro distribuci dotazníku</i>	41
6.2	VÝSLEDKY DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	42
6.2.1	<i>Základní informace o knihovně a informačním vzdělávání</i>	42
6.2.2	<i>Počet hodin informačního vzdělávání, počet studentů, počet kombinovaných studentů</i>	43
6.2.3	<i>Koordinátor informačního vzdělávání</i>	44
6.2.4	<i>Informace o vzdělávacích aktivitách na webu knihovny</i>	45
6.2.5	<i>Formy informačního vzdělávání</i>	46
6.2.6	<i>E-learning a online kurzy</i>	47
6.2.7	<i>Účast knihovníků na výuce</i>	48
6.2.8	<i>Účast pedagogů na výuce informačního vzdělávání</i>	50
6.2.9	<i>Témata informačního vzdělávání</i>	50

6.2.10	<i>Informační vzdělávání v angličtině</i>	51
6.2.11	<i>Výzkum informační potřeb studentů kombinovaného studia</i>	53
6.2.12	<i>Vzdělávací aktivity pro studenty kombinovaného studia</i>	53
6.2.13	<i>Formáty informačního vzdělávání vhodné pro kombinované studenty</i> ...	54
6.2.14	<i>Plány v oblasti informačního vzdělávání kombinovaných studentů</i>	55
6.3	ZÁVĚREČNÉ SHRNTÍ	57
7	ANALÝZA DOKUMENTŮ	59
7.1	METODOLOGIE	59
7.2	VÝSLEDKY ANALÝZY	59
7.2.1	<i>Studijní a informační centrum ČZU v Praze</i>	59
7.2.2	<i>Vzdělávací aktivity pro všechny studenty MU</i>	60
7.2.3	<i>Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MU</i>	62
7.2.4	<i>Filozofická fakulta MU</i>	62
7.2.5	<i>Univerzita Palackého v Olomouci</i>	63
7.2.6	<i>2. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy</i>	63
7.2.7	<i>Jihočeská univerzita</i>	64
7.2.8	<i>Univerzita Pardubice</i>	64
7.2.9	<i>Univerzita Hradec Králové</i>	65
7.2.10	<i>Technická univerzita v Liberci</i>	65
7.2.11	<i>Ostravská univerzita</i>	65
7.2.12	<i>Vysoké učení technické</i>	66
7.2.13	<i>Centrum informačních a knihovnických služeb VŠE</i>	67
7.3	<i>Shrnutí výsledků analýzy dokumentů</i>	67
8	DISKUZE A NÁVRH NA OPATŘENÍ	69
9	ZÁVĚR	71
10	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	73
11	SEZNAM OBRÁZKŮ:	85
12	SEZNAM TABULEK	86
13	SEZNAM GRAFŮ:	87
14	SEZNAM ZKRATEK:	88

PŘÍLOHA 1 – DOTAZNÍK PRO ZAMĚSTNANCE VYSOKOŠKOLSKÝCH KNIHOVEN	I
PŘÍLOHA 2. - KATALOG VZDĚLÁVACÍCH AKTIVIT ČESKÝCH VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOL	V

1 Úvod

Tato diplomová práce se zabývá informačním vzděláváním studentů kombinovaného a distančního studia na veřejných vysokých školách v České republice. Ti tvoří nezanedbatelnou, důležitou a specifickou část studentů českých veřejných vysokých škol. V našem prostředí se tématem informačního vzdělávání studentů kombinovaného studia zatím nikdo systematicky nezabýval.

Hlavním cílem práce je zmapovat vzdělávací aktivity vysokoškolských knihoven zaměřené na výše uvedenou skupinu studentů a zasadit je do celosvětového kontextu. Praktickým výstupem práce bude vytvoření katalogu vzdělávacích aktivit pro studenty kombinovaného studia.

Diplomová práce je rozdělena na teoretickou a praktickou část, skládá se ze sedmi kapitol.

Úvodní kapitola vymezuje pojem informační gramotnost, nabízí rozdílné náhledy na tuto problematiku a nejvýznamnější teoretické modely. Druhá část kapitoly pojednává o standardech informační gramotnosti vysokoškolských studentů.

Druhá kapitola se zabývá informačním vzděláváním na českých veřejných vysokých školách. Je zde stručně zmíněna historie informačního vzdělávání, jsou představeni jednotliví aktéři a klíčové koncepční dokumenty vymezující rámec informačního vzdělávání.

Třetí kapitola je zaměřena na distanční a kombinované vzdělávání v prostředí českých veřejných vysokých škol. Úvodní část obsahuje stručnou charakteristiku systémů vysokoškolského studia v České republice jednotlivých forem studia a seznamuje se základními statistickými údaji o kombinovaných studentech. Dále jsou v kapitole představeny technické prostředky používané při distančním vzdělávání. Závěrečná část kapitoly se zabývá motivací studentů v kombinované formě studia, specifiky a organizačním zajištěním výuky.

Obsahem čtvrté kapitoly je informační vzdělávání studentů kombinovaného studia v zahraničí, zejména ve Spojených státech amerických. Pokouším se zde nastínit současný stav informačního vzdělávání ve světě, vykreslit vzdělávací aktivity vysokoškolských knihoven, představuji zahraniční dokumenty upravující informační vzdělávání studentů distančního studia, zabývám se rolí knihovníka pro distanční vzdělávání *distance education librarian* a *embedded librarian* v prostředí severoamerických vysokých škol.

Pátou kapitolou začíná praktická část práce. Pojednává o dotazníkovém průzkumu, který jsem zaměřil na české vysokoškolské knihovny. Dotazníky byly distribuovány elektronicky a vyplnilo je 13 veřejných vysokých škol. V závěrečném shrnutí výsledků v závěru kapitoly je odůvodněno i potvrzení či vyvrácení hypotéz.

Šestá kapitola shrnuje výsledky analýzy dokumentů knihoven 24 veřejných vysokých škol, které nabízejí studijní programy v kombinované či distanční formě. Jednalo se o weby knihoven, výroční zprávy a sylaby předmětů. Zmínky o informačním vzdělávání jsem našel v dokumentech České zemědělské univerzity, Masarykovy univerzity, Technické univerzity v Liberci, Jihočeské univerzity, Vysokého učení technického, Univerzity Karlovy, Univerzity Hradec Králové, Vysokého učení technického v Brně, Univerzity Pardubice, Ostravské univerzity a Vysoké školy ekonomické.

Sedmá a závěrečná kapitola propojuje teoretickou a praktickou část práce. Na základě zkušeností a dobré praxe ze zahraničí se v ní pokouším navrhnout systémová opatření, která by napomohla rozvoji informačního vzdělávání kombinovaných studentů v České republice.

Diplomová práce včetně seznamu použité literatury má rozsah 84 stran. Citace použitých zdrojů jsou zpracovány podle normy ISO 690:2011, odkazy na citované zdroje jsou v textu uváděny podle Harvardského stylu (jméno, rok).

2 Informační gramotnost

2.1 Definice informační gramotnosti

Člověk jednadvacátého století je neustále vystaven velkému množství informací. Klíčovou podmínkou pro úspěšný život v současném světě je naučit s informacemi zacházet, odlišit podstatné od nepodstatného, informace kriticky hodnotit, zpracovávat a prezentovat ostatním. Soubor těchto dovedností můžeme označit termínem informační gramotnost.

Termín informační gramotnost poprvé použil v roce 1974 prezident asociace informačního průmyslu Paul Zurkowski. Za informačně gramotného je podle něj považován člověk, který je připraven využívat informační zdroje při práci, naučil se jak využívat širokou škálu technik a nástrojů, stejně jako primární zdroje při řešení problémů (Zurkowski, 2004).

V roce 1986 William Demo rozpracoval dřívější definici Martina Tessmera. Demo (1986) považuje Informační gramotnost za schopnost efektivně vyhledávat a hodnotit informace vztahující se k určité potřebě.

Asi nejpoužívanější definice informační gramotnosti pochází od ***Komise pro informační gramotnost ALA*** (*ALA Presidential Committee on Information Literacy*). *“Informačně gramotní lidé se naučili, jak se učit. Vědí, jak se učit, protože vědí, jak jsou znalosti pořádány, jak je možné informace vyhledat a využít je tak, aby se z nich mohli učit i ostatní. Jsou to lidé připravení pro celoživotní vzdělávání, protože mohou vždy najít informace potřebné k určitému rozhodnutí či k vyřešení daného úkolu.”* (ALA, 1989)

Informační gramotnost jako struktura

Pod pojmem gramotnost většinou chápeme schopnost číst a psát v mateřském jazyce, porozumět textu a schopnost základních matematických operací. Tyto dovednosti souhrnně označujeme funkční gramotnost. Funkční gramotnost je složena z následujících dimenzí:

Literární gramotnost obnáší např. vyhledání informace v textu, porovnání rozporu a rozpoznání platnosti podmínek, skládání informací, propojování apod.

Dokumentová gramotnost zahrnuje např. vyplnění dotazníku, připojení informace k relevantní části dokumentu, vyhledávání ve více položkách, práci se synonymy, podmínkami apod.

Numerická gramotnost je schopnost pracovat s číselnými údaji v textu a dokumentech, např. v tabulkách, grafech, účtech, bankovních výpisech.

Jazyková gramotnost je schopnost dorozumět se a vyhledávat informace v cizím jazyce.

Dombrovská (2004) popisuje informační gramotnost jako souhrn gramotnosti funkční počítačové.

Funkční gramotnost			
Literární gramotnost	Dokumentová gramotnost	Numerická gramotnost	Jazyková gramotnost
ICT gramotnost			

Tabulka č. 1 Funkční gramotnost (Dombrovská et al. , 2004)

2.2 Modely informační gramotnosti

Aby bylo možné informační gramotnost popisovat, rozvíjet a dále s ní pracovat, bylo vytvořeno několik modelů a standardů a to jak na úrovni organizací profesních, tak i organizací vládních. Model je teoretickou reprezentací konkrétního objektu, znázornění jeho prvků a vztahů mezi nimi a společností. Standard oproti tomu stanovuje praktické znalosti a dovednosti informačně gramotného jedince. Nejvýznamnější organizace, které definovaly standardy, jsou např. ACRL nebo IFLA. Modely a standardy se částečně liší v počtu složek nebo terminologii, ale čerpají ze společného základu.

2.2.1 ACRL model

Byl vytvořen Asociací univerzitních a vědeckých knihoven - Association of college and research libraries v roce 1998. Model ACRL dělí informační gramotnost do

pěti oblastí podle jednotlivých kompetencí. Standardy obsahují celkem 22 indikátorů - konkrétních dovedností, které by měl informačně gramotný student ovládat.

1. Knowledge – znalosti	Schopnost poznat povahu informací které potřebujeme.
2. Získávání - acces, aquisition	Schopnost efektivně získávat informace.
3. Hodnocení – evaluation	Kritické hodnocení informací a jejich zdrojů a jejich integrování do znalostního a hodnotového rámce.
4. Aplikace – application	Efektivní využití informací s ohledem na stanovené cíle.
5. Porozumění etice a administrativním aspektům	Schopnost porozumět ekonomickým, právním, sociálním hlediskům spojeným s využíváním informací.

Tabulka č. 2 ACRL model informační gramotnosti (Association of College and Research Libraries, 2006)

2.2.2 Model Big 6

Byl vytvořen Mikem Eisenbergem a Bobem Berkowitzem na Washingtonské univerzitě v roce 1987 (Bolek, 2016). Skládá se z 6 fází:

1. Definování problému - task definition

Vymezení problému; stanovení otázek které chceme zodpovědět, ujasnění, jak by měl vypadat konečný výstup. Porovnání známých znalostí o problému s informacemi, které jsou potřeba k zodpovězení zadaných otázek.

2. Information seeking strategy - volba vyhledávací strategie

Vyhledání všech zdrojů, které mohou poskytnout potřebné informace. Rozhodnutí, které zdroje jsou nejlepší a jaké typy informací jsou nejvhodnější pro zvolený problém.

3. Location and acces - lokalizace a přístup. Nalezení zdrojů fyzicky a intelektuálně. Vyhledání informací ve zdroji.

4. **Využití informací - use of information** Pochopení a propojení různých druhů informací z různých zdrojů, odvození relevantních informací, porovnání a ověření informací, srovnání různých výkladů, vytvoření řešení zadaného problému.
5. **Syntéza – synthesis** Organizace informací, vytvoření výstupu, prezentace informací.
6. **Vyhodnocení – evaluation** yhodnocení, zda byl vyřešen daný problém, byly zodpovězeny stanovené otázky.
(Association of College and Research Libraries, 2006)

2.2.3 Model 5A

Model 5 A byl zaveden v publikaci Netsavy: Building information literacy in the classroom (Jukes et al. 2000, s.11). Model se skládá z 5 A - složek informačního procesu.

1. Asking - Dotazování.
2. Accesing - Získávání relevantních informací.
3. Analyzing - Analyzování získaných informací.
4. Applying - Aplikování získaných informací.
5. Assesing - Hodnocení finálních výstupů a dat.

Tento model je reakcí na rozvoj internetu a jeho dopad na vzdělávání.

2.2.4 Sedm tváří informační gramotnosti

Model popisuje 7 různých možností nahlížení na informační gramotnost. Každá část reprezentuje jinou dimenzi informační gramotnosti. Model vytvořila Christina Bruce na základě zkušenosti učitelů z australských univerzit (Stůj a Bruce, 2009).

1. Informační technologie
2. Informační zdroje
3. Informační proces
4. Ovládání informací
5. Budování znalosti
6. Rozšiřování vědomostí

7. Používání informací

2.2.5 Sedm pilířů informační gramotnosti

Model Sedm pilířů informační gramotnosti vznikl ve Velké Británii (Bent a Stubings, 2011). Tvůrcem tohoto modelu je Society of College, National and University Libraries, organizace sdružující akademické a státní knihovny ve Velké Británii a Irsku. Model byl poprvé formulován v roce 1999 v článku vydaném organizací SCONUL. V roce 2011 bylo nutné model inovovat, protože byl již zastaralý a zaměřený spíše na samotného knihovníka než uživatele.

Obr. č 1 7 pilířů informační gramotnosti (Bent a Stubings, 2011)

7 pilířů informační gramotnosti:

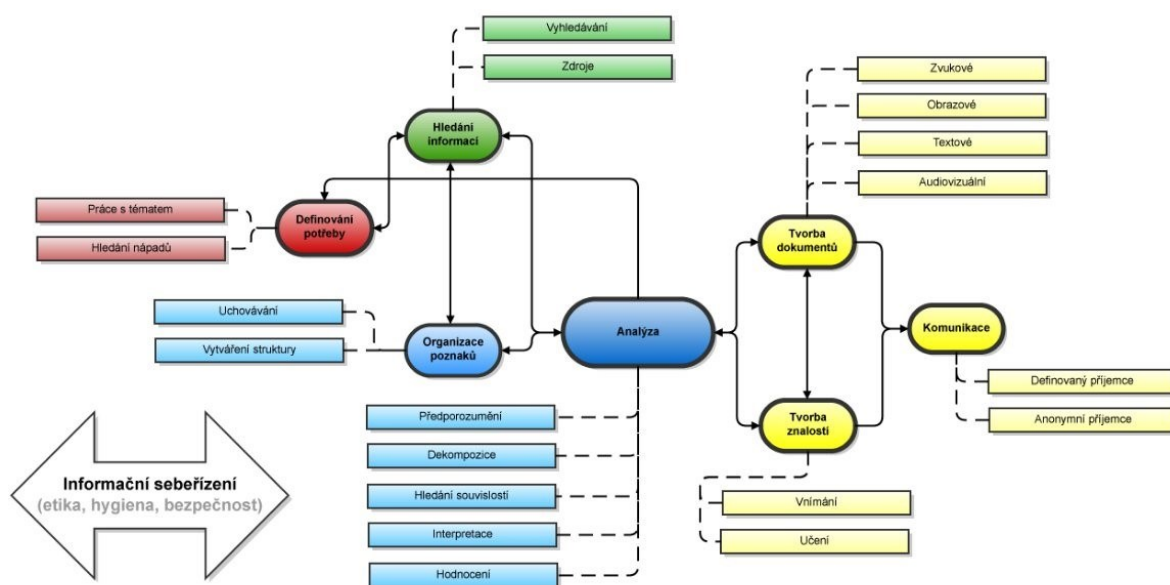
- 1. Identifikování (Identify)**, tedy schopnost identifikovat potřebu informací.
- 2. Záběr (Scope)** dovede posoudit dosavadní poznatky a případné mezery.
- 3. Plánování (Plan)** umí vytvořit strategie pro vyhledávání potřebných informací a dat.
- 4. Shromažďování (Gather)** umí nalézt a získat přístup k potřebným datům a informacím.
- 5. Vyhodnocení (Evaluate)** umí nalézt a získat přístup k potřebným datům a informacím.
- 6. Správa (Manage)** umí profesionálně a eticky organizovat informace
- 7. Prezentování (Present)** umí aplikovat získané znalosti: prezentovat výsledky svého vyhledávání, propojit staré a nové informace a vytvořit tak znalosti nové, šířit získané znalosti různými cestami. (Bent a Stubings, 2011)

2.2.6 Přejchodový model KISK

Poslední popisovaný model vznikl v českém prostředí. Představil jej Kabinet informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně v roce 2013. Model je rozložen do sedmi dimenzí, které vedou k dosažení informační gramotnosti: definování potřeby, hledání informací, analýzy, organizace poznatků, tvorby dokumentů, tvorby znalostí a komunikace. Tyto dimenze jsou propojeny šipkami neboli přechodovými funkcemi. Přechodové funkce ukazují možný směr postupu v modelu. *“Právě přítomnost těchto přechodových funkcí mezi stavy nás vede k přesvědčení, že lze model označit jako přechodový.”* (Černý a Chytková, 2013)

Model informační gramotnosti dle KISK

Michal Černý, Dáša Chytková, Pavlína Mazáčová, Gábina Šimková, Honza Zikuška

Obr. č.2 Model informační gramotnosti podle KISK (Černý a Chytková, 2013)

2.3 Vybrané standardy informační gramotnosti vysokoškolských studentů

2.3.1 Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta podle Association of College and Research Libraries

Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta vytvořené ACRL definují 5 kompetencí, které by měl informačně gramotný student ovládat:

1. Informačně gramotný student dovede určit povahu a rozsah potřebných informací.
2. Informačně gramotný student přistupuje k informacím efektivně a účinně.
3. Informačně gramotný student kriticky vyhodnocuje informace a informační zdroje a začleňuje je do svého znalostního a hodnotového systému
4. Informačně gramotný student, samostatně nebo jako člen skupiny, využívá informace efektivně k dosažení stanoveného cíle.
5. Informačně gramotný student rozumí ekonomickým, právním a sociálním aspektům spojeným s využíváním informací a nakládá s informacemi eticky a v souladu s platnými právními předpisy. (ARL, 1998)

2.3.2 Standardy informační gramotnosti podle IFLA

IFLA označuje International Federation of Library Associations.¹ Cílem této organizace založené v roce 1927 je zastupovat zájmy všech institucí v oblasti knihovnictví a informačních služeb.

Standard informační gramotnosti podle IFLA dělí informační gramotnost pouze do 3 částí: přístup, vyhodnocení a využívání informací. (IFLA, 2006)

¹ <https://www.ifla.org/> IFLA je zkratka. **Mezinárodní federace knihovnických sdružení a institucí.** Cílem této organizace založené v roce 1927 je zastupovat zájmy všech institucí v oblasti knihovnictví a informačních služeb.

Přístup - Informačně gramotný uživatel přistupuje k informacím efektivně a účinně. Je schopen definovat informační potřebu, identifikovat relevantní informační zdroje používá pro vyhledávání optimální strategie.

Vyhodnocení - Informačně gramotný uživatel dovede kriticky vyhodnotit získané informace a využít je k uspokojení svých informačních potřeb.

Použití - Informačně gramotný člověk dovede používat informace přesně a tvořivě. Umí získané informace aplikovat, prezentovat a hledat nové způsoby jak s nimi pracovat eticky a v souladu s platnými právními normami.

2.3.3 Standardy informační gramotnosti podle IVIG AKVŠ

Standard vytvořený komisí IVIG (2007) zahrnuje šest kompetencí které by měl informačně gramotný vysokoškolský student ovládat. Ty se v některých ohledech liší od standardů popsaných výše, např. zařazením znalosti cizího jazyka.

- Informačně gramotný student rozumí odborným textům svého studijního oboru, dokáže z nich vybrat podstatné myšlenky a dovede psát odborné texty s využitím poznatků z informačních zdrojů, které cituje v souladu s autorským právem podle zásad tvorby bibliografických citací.
- Zná klíčové informační zdroje svého studijního oboru, dovede v nich vyhledávat, získat relevantní informace, které organizuje a uchovává pro další využití při své odborné práci. Živá prameny numerických a technických informací, vyhledává a zpracovává numerická a technická data a používá je při své odborné práci.
- Ovládá mateřský jazyk a dovede se v něm vyjadřovat, zná a odbornou terminologii svého studijního oboru v mateřském i cizím jazyce, zejména angličtině, na úrovni potřebné k práci s odbornými s odbornými informačními zdroji a komunikaci v rámci odborné komunity.
- Umí využít informační a komunikační technologie potřebné k vyhledání, získání, zpracování a prezentaci informací, které se týkají jeho studia a odborné práce.
- Chápe morální a právní aspekty využívání informací a pracuje s informacemi v souladu s autorskou etikou a autorským právem.

3 Informační vzdělávání na českých veřejných vysokých školách: hlavní aktéři, vybrané dokumenty a trendy

3.1 Historie

Podle Dombrovské (2010) je možné počátek informačního vzdělávání na českých vysokých školách datovat do počátku 70. let. K prudkému rozvoji pak došlo v 90. letech v souvislosti s rozvojem informačních technologií.

V roce 1999 byla vytvořena Koncepce informační výchovy na ČVUT. Roku 2000 zahájila svou činnost Pracovní skupina pro informační výchovu a informační gramotnost na vysokých školách (Dombrovská et. al, 2004).

Hlavním cílem pracovní skupiny bylo podpořit aktivity vysokoškolských knihoven v oblasti informační výchovy, vytvořit zázemí pro pracovníky knihoven, usnadnit tvorbu koncepce, sdílení zkušeností získaných při přípravě i provádění informační výchovy ve všech jejích formách (vstupní instruktáže v knihovnách, přednášky, školení, kurzy, výuka reálná i virtuální, tištěné i elektronické informační materiály), přispět k začleňování informační výchovy do učebních programů vysokých škol a být oporou při jednání s akademickými funkcionáři, spolupracovat při vytváření online kurzů informační výchovy, udržovat přehled o stavu informační výchovy a informační gramotnosti na vysokých školách u nás i v zahraničí.

Roku 2002 byla založena Asociace knihoven vysokých škol a pracovní skupina se přeměnila na jednu z jejích odborných komisí. Komise má v současné době 26 členů zastupujících 12 českých a moravských vysokých škol, 2 veřejné knihovny (Národní lékařská knihovna a Moravská zemská knihovna), Ústav informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a Kabinet informačních studií a knihovnictví Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. (IVIG, 2003-2018 ©)

V letech 2005-2006 se komise podílela na přípravě Státní informační a komunikační politiky v rámci poradního Fóra pro informační gramotnost při Ministerstvu informatiky.

Po zrušení ministerstva se informační politice na státní úrovni věnuje Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, které je začlenilo do klíčových kompetencí ve vzdělávání.

V roce 2008 byl ve spolupráci s MŠMT spuštěn internetový portál pro rozvoj informační gramotnosti a podporu celoživotního vzdělávání INFOGRAM, na jehož vývoji se spolupodílely tři veřejné vysoké školy: Česká zemědělská univerzita v Praze jako koordinátor projektu, České vysoké učení technické v Praze a Západočeská univerzita v Plzni. Významnou aktivitou komise IVIG je pořádání odborných seminářů s mezinárodní účastí. Počátky seminářů se datují od roku 2003 (Dombrovská, 2010). V tomto roce se pod záštitou UNESCO konala v Praze mezinárodní konference k tématu informační gramotnosti (Information Literacy Meeting of Experts/ILME).

Hlavním výstupem byla tzv. Pražská deklarace s podtitulem *Směrem k informačně gramotné společnosti*, ta byla představena na navazujícím semináři pořádaném komisí IVIG. Předchůdcem odborného semináře IVIG byl vzdělávací seminář Informační gramotnost – dovednosti a vědomosti pro život, pořádaný od roku 2002 Moravskou zemskou knihovnou v Brně (Dombrovská, 2004).

3.2 Průzkumy informačního vzdělávání realizované komisí IVIG

Jednou z dalších důležitých aktivit komise IVIG je mapování stavu informačního vzdělávání na českých vysokých školách.

V letech 2004 a 2005 byl realizován Pilotní průzkum úrovně informační gramotnosti v České republice. Cílem průzkumu bylo získání dat pro další jednání s vedením vysokých škol s cílem zavést informační vzdělávání do výuky a přesvědčit je, že informační vzdělávání by mělo být nedílnou součástí vysokoškolského studia. (Tichá, 2007)

V průzkumu bylo osloveno 2400 respondentů z řad studentů sedmi vysokých škol². Pilotní průzkum byl zaměřen zejména na služby knihoven. Jeho smyslem bylo popsat stav informačního vzdělávání na českých vysokých školách, jeho slabé stránky, podmínky a možnosti knihoven v této oblasti. Pro další jednání byla také potřeba získat podklady pro směřování informačního vzdělávání v České republice.

V letech 2006, 2008 a 2010 byly uskutečněny další dotazníkové výzkumy. Ty byly zaměřeny přímo na vysokoškolské knihovny.

²Pro volbu respondentů byla použita náhodného výběru. Průzkum byl uskutečněn dotazníkou, návratnost byla 48%. Respondenti byli osloveni e-mailem.

Jedním z nejvýznamnějších ukazatelů zájmu jednotlivých vysokých škol o rozvoj informační gramotnosti je začlenění této tematiky do dlouhodobého záměru. Podle výsledků výzkumu z roku 2010 byla jen u 40 % ze zúčastněných vysokých škol problematika informačního vzdělávání součástí dlouhodobého záměru. (Landová, 2010) Začlenění informační gramotnosti či informačního vzdělávání do oficiálního dlouhodobého záměru vysoké školy či fakulty je důležitá především v souvislosti s řešením tematicky souvisejících grantových projektů.

Se zájmem vysoké školy, resp. vysokoškolské knihovny, o rozvoj informačního vzdělávání souvisí vytvoření pozice koordinátora informačního vzdělávání. Průzkumy informačního vzdělávání se konaly i v následujících letech (Zikuška a Landová, 2014), ale jejich výsledky nebyly v ucelené formě zveřejněny. Roku 2010 byl mezi účastníky průzkumu poprvé nadpoloviční počet knihoven (53,3 %), které mají pozici koordinátora informačního vzdělávání. V roce 2006 se jednalo o 20,7 % a v roce 2008 o 35,7 %.

Všechny zúčastněné vysoké školy v akademickém roce 2009/2010 uspořádaly nějakou akci zaměřenou na informační vzdělávání svých uživatelů.

Na 10 z 15 knihoven se informačnímu vzdělávání systematicky věnují i někteří pedagogové. Nejoblíbenější jsou mezi knihovníky jednorázová školení. Nejčastěji je tato forma výuky využívána při seznamování klientů knihoven s elektronickými informačními zdroji. Mezi ostatní formy byly zařazeny např. tištěný výukový materiál, individuální konzultace, cyklus přednášek/instruktáží či dlouhodobá výstava.

V rámci rozvoje svých vzdělávacích programů se knihovny zaměřovaly především na:

- tvorbu volitelných e-learningových kurzů,
- zpřístupnění výukových materiálů na webových stránkách,
- zapojení prostředí SecondLife do informačního vzdělávání,
- účast v diplomových seminářích organizovaných katedrami,
- zavedení samostatného povinného předmětu.

4 Distanční a kombinovaná forma studia na vysoké škole (s důrazem na situaci v ČR)

4.1 Vysokoškolské studium v ČR

Fungování vysokých škol v České republice upravuje zákon Zákon o vysokých školách a změně a doplnění dalších předpisů Zákon č. 111/1998 Sb. Vzdělávací činnost na VŠ je realizována prostřednictvím studijních programů (Průcha, 2009) podléhajících akreditaci a programů celoživotního vzdělávání které akreditaci nepodléhají.

Vysokoškolské studium probíhá na vysokých školách. Ty se zpravidla dělí na univerzitní, které poskytují bakalářské, magisterské i doktorské studijní programy a více se věnují výzkumu činnosti a aktivnímu rozvoji oborů a neuniverzitní nabízející především bakalářské studijní programy.

Podle právní formy je možné vysoké školy rozdělit na veřejné, státní a soukromé. § 5, odstavec 1 zákona o vysokých školách uvádí, že: *“Veřejná vysoká škola se zřizuje a zrušuje zákonem. Zákon též stanoví její název a sídlo.”* (ČESKO, 1998)

Veřejné vysoké školy jsou zřizovány zákonem, představují samostatné právnické osoby, vlastní majetek, mají vlastní samosprávu a velkou autonomii. Ze státního rozpočtu jsou jim přiděleny prostředky na vzdělávací činnost, výzkum a vývoj. Státní vysoké školy jsou zřízeny zákonem, platí pro ně podobná pravidla jako pro veřejné VŠ. Řídí je však přímo příslušná ministerstva. Soukromé vysoké školy mohou fungovat po udělení státního souhlasu na základě naplnění zákonem stanovených požadavků. Studijní programy uskutečňované těmito soukromými školami podléhají stejnému procesu akreditace jako programy veřejných vysokých škol.

Podmínkou přijetí na vysokou školu je úspěšné absolvování maturitní zkoušky a splnění podmínek pro přijetí stanovených vysokou školou.

Podle stupně studia se rozlišují tři typy studijních programů. Bakalářský studijní program je zaměřen na přípravu k výkonu povolání a ke studiu v magisterském studijním programu. Standardní doba studia včetně praxe je nejméně tři a nejvíce čtyři roky. Magisterský studijní program navazuje na bakalářské studium. Standardní doba studia je nejméně jeden a nejvýše tři roky.

Pokud to vyžaduje charakter studijního programu, může být akreditován magisterský program, který nenavazuje na bakalářský. V těchto případech je standardní doba nejméně čtyři a nejvýše šest roků. Doktorský studijní program se zaměřuje na vědecké bádání a tvůrčí činnost. Standardní doba studia jen nejméně tři a nejvýše 4 roky.

4.2 Charakteristika forem studia

§ 44, odstavec 44 Zákona o vysokých školách rozlišuje 3 formy vysokoškolského studia: *“Forma studia vyjadřuje, zda jde o studium prezenční, distanční nebo o jejich kombinaci”*. (ČESKO, 1998)

Prezenční forma předpokládá denní návštěvu školy, účast na seminářích a přednáškách. Zlámalová (2008) ji považuje za klasickou a nejčastější formu. Učitel i studenti se nachází ve společném prostoru – nejčastěji učebně, kde dochází k distribuci vzdělávacího obsahu směrem k studentům.

Distanční studium je multimediální forma vzdělávání založená na řízeném nebo samostatném studiu, při kterém jsou vzdělavatelé a vzdělávání trvale nebo převážně navzájem fyzicky oddělení, tato forma studia se opírá z velké části o informační a komunikační technologie. Podle Zlámalové (2008) je předpokladem této formy studia, to že vzdělávací instituce zajistí komplexní studijní opory speciálně navržené pro tuto formu studia. Nemělo by se však jednat o běžná skripta, či studijní materiály. Mašek (2007) uvádí, že distanční vzdělávání se odlišuje svou filozofií, pedagogickým přístupem i typem pedagoga. Pedagog zaujímá pozici tutora, který je metodickým zprostředkovatelem distančního studia a který také hodnotí úkoly studenta.

Kombinovaná forma je spojením distančního a prezenčního studia. Stejně jako v prezenční formě studia je zachována pravidelná účast ve výuce, která však není tak častá jako v případně prezenčního studia a obvykle nebývá povinná, používá se zejména v takových oborech, kde je potřeba ve větší míře rozvíjet praktické dovednosti. (Zlámalová, 2008).

Výuka probíhá v blocích, které jsou realizovány obvykle v pátek, či sobotu jednou, případně několikrát měsíčně. Stejně jako u distančního studia, je kladen důraz na samostatné studium doporučených zdrojů.

Distanční výuka může být realizována prostřednictvím jednotlivých služeb internetu elektronické pošty, webových stránek nebo celého virtuálního studijního prostředí (Virtual learning Enviroment, Learning management system).

4.3 Základní statistické údaje o distančním kombinovaném studiu na veřejných vysokých školách v České republice

V ČR v roce 2016 fungovalo 26 veřejných vysokých škol. 24 z nich nabízelo studijní programy v kombinované formě. Kombinovanou nebo distanční formu studia nenabízí pouze Akademie výtvarných umění a Vysoká škola uměleckoprůmyslová. (MŠMT, 2016).

V roce 2014 bylo na českých veřejných vysokých školách celkem 346 kombinovaných nebo distančních studijních programů v bakalářské formě studia, 44 dlouhých magisterských programů³ a 267 programů v magisterské navazující formě. Nejvíce studijních programů v prezenční kombinované formě nabízí Univerzita Karlova - jedná se o 75 programů (30 bakalářských, 19 magisterských, 26 navazujících magisterských). (Výroční zprávy o činnosti vysokých škol, 2016).

Nejvíce jsou zastoupeny studijní programy v technických oborech - 88 na bakalářském stupni, 3 na magisterském a 92 na navazujícím magisterském stupni. (Výroční zprávy o činnosti vysokých škol, 2016).

Podle statistiky Českého statistického úřadu (2014) se formálního vzdělávání účastní přibližně 3,7 % lidí ve věku 25 - 64 let. Mezi dospělými frekventanty formálního vzdělávání převažují osoby do 40 let věku. Asi 37 % studentů je mladších 30 let, 45 % představují osoby mezi 31 - 40 lety. Osoby starší 41 let tvoří 18 %. Dospělí studenti se téměř ze 3 čtvrtin účastní vysokoškolského studia - 72 %. 32 % studovalo bakalářské nebo vyšší odborné studium, 28 % magisterské a 15 % doktorské.

³ Nestanoví-li tento zákon jinak, magisterský studijní program navazuje na bakalářský studijní program; standardní doba tohoto studia je nejméně jeden a nejvýše tři roky. V případech, kdy to vyžaduje charakter studijního programu, nenavazuje magisterský studijní program na bakalářský studijní program (2); v tomto případě je standardní doba studia nejméně čtyři a nejvýše šest roků. Seznam magisterských oborů je dostupný na webu. Dlouhé magisterské programy jsou v oborech jako je právo medicína, teologie. <http://www.vysokeskoly.cz/v/studium-magisterske/#section-header>

Mezi dospělými studenty převažují pracující (81 %). Jsou to především zaměstnanci z oblasti veřejné správy (42 %), zejména z odvětví obrany, vzdělávání či sociální péče. V drtivé většině jde o osoby, které zastávají nemanuální pozice (88 %).

Výrazněji jsou zastoupeny zejména obory společenských věd, obchodu a práva, následované oblastmi vzdělávání a výchovy, zdravotnictví a technické vědy. (Český statistický úřad, 2014)

Účast ve formálním vzdělávání je v České republice časově značně náročná a mimo osobní motivace ke studiu je tak z velké míry ovlivněna též vstřícností zaměstnavatele. Studiu se dospělí studenti musejí věnovat mimo pracovní dobu (56 % výhradně mimo pracovní dobu, 30 % většinou mimo pracovní dobu). Jen 14 % dospělých studentů se vzdělávání účastnilo převážně během placené pracovní doby. Nejčastěji šlo o osoby pracující ve zdravotnictví, školství či státní správě (Český statistický úřad, 2014).

4.4 Technologie spojené s distančním vzděláváním

4.4.1 Learning management system

Learning management system je podle Zounka (2016) virtuální prostředí pro elektronické vzdělávání postavené na přesně vymezených online kurzech. Tyto systémy nabízejí studentům řadu funkcí pro administraci studia, přidávání studijních materiálů, plnění studijních úkolů, testování.

Řada LMS je dostupná jako freeware nebo open source software (například Moodle, Sakai nebo česká Itřída a Univerzitní informační systém - UIS vytvořený Masarykovou univerzitou). Existuje i řada rozsáhlých komerčních aplikací jako je např. Adobe Connect, Fronter, Blackboard, Canvas, Schoology).

4.4.2 Massive open online courses

Současným trendem v oblasti e-learningu jsou podle Zounka (2016) Masové otevřené online kurzy (Massive open online courses) neboli MOOC. Jedná se o kurzy kde počet účastníků velmi převyšuje počet studentů v běžné školní třídě, kurzu se může účastnit kdokoli, neexistují žádná omezení pro vstup do kurzu, jsou plně online. Mezi nejvýznamnější platformy patří například edX, coursera nebo udacity.

Blended learning

S kombinovaným studiem souvisí pojem blended learning. Zounek (2016, s. 38) definuje blended learning jako: *“smíšené vzdělávání v němž se spojují či možná spíše prolínají prezenční formy a metody výuky s e-learningem či prvky distančního vzdělávání. Jde tedy o integraci elektronických zdrojů a nástrojů do výuky a učení s cílem plně využít potenciál digitálních technologií v synergii s osvědčenými metodami a prostředky používanými v tradiční (prezenční výuce)”*.

Podle Šauerové (2016) se blended learningem míní vzdělávací proces kombinující prezenční formu studia s možnostmi, které nabízí e-learning včetně nejrozličnějších forem elektronických, jež mohou sloužit rovněž pro výuku a učení.

4.5 Specifika, nároky a motivy pro studium v kombinované / distanční formě

4.5.1 Motivace kombinovaných nebo distančních studentů

Nakonečný (1996, s.17) definuje motivaci jako *“intrapsychický proces, který má svůj zdroj ve vnitřní a vnější situaci individua”*. Motivace je jednou ze složek psychické regulace činnosti: zajišťuje fungování učení, aktivizuje kognitivní a motorické systémy k dosahování určitých cílů, t.j. podněcuje k chování, které udržuje dynamický růst osobnosti a její vnitřní rovnováhu.

Podle Slavíka (2012) patří mezi studenty kombinovaného a distančního studium především lidé ve věkové skupině střední dospělosti cca 30-45 let. Prostřednictvím vysokoškolského studia si zvyšují nebo rozšiřují svou kvalifikaci. Obvykle studují a zároveň pracují, v mnoha případech mají rozsáhlou praxi ve studovaném oboru. Z tohoto důvodu je nutné k nim při vzdělávání přistupovat jinak než ke studentům denního studia. Pro lidi ve stadiu střední dospělosti je charakteristické, že pro dosažení kýžených cílů při vzdělávání potřebují více času a úsilí, převažuje u nich syntetické myšlení, snadná asociace, tvořivá činnost. Učení je efektivní, směřuje-li k praktickému uplatnění získaných poznatků.

Podle Novotného (2009) je motivací ke vzdělávání u dospělých zejména pracovní uplatnění, profesní růst, nebo zachování současné pracovní pozice.

Podle Vetešky (2016) téměř 75 % respondentů uvedlo jako důvod své účasti ve formálním vzdělávání, vyhlídku na lepší zaměstnání nebo lepší pracovní výsledky. Tato

skutečnost je ústřední motivací dospělých k započetí studia na střední nebo vysoké škole. Druhou nejčastější skupinou je zvýšení znalostí o tom, co účastníka vzdělávání zajímá.

Šauerová (2012) rozděluje dospělé studenty podle motivů pro vzdělávání do tří skupin. Představitelé první skupiny jsou lidé u kterých zaujímá vzdělání významné místo v žebříčku hodnot a bez ohledu na vnější tlak se účastní vzdělávání.

Druhou skupinu tvoří studenti, kterých se týká povinnost dále se vzdělávat nebo dosáhnout vyššího stupně vzdělání. Členové této skupiny studují často pod vnějším tlakem a klíčové je pro ně získání certifikátu a splnění legislativou stanovených nároků. Často mají velmi nízkou motivaci pro plnění studijních povinností.

Členové poslední skupiny měli v předchozím studiu špatné zkušenosti, nepotřebují získané a prohlubované kompetence certifikovat a stačí jim vnitřní uspokojení z nabytých dovedností.

Podle Bartoňkové a Šimka (2001) je nutné během procesu vzdělávání mít na zřeteli dvě základní charakteristiky dospělého: zralost a sociální situaci. Je třeba zvážit, je-li potenciální účastník vzdělávání fyzicky, psychicky, sociálně připraven vzdělávat se v dané oblasti. Každý studující zastává určité společenské postavení, pedagogové by mu neměli brát představy o vlastním významu odvozeném z jeho sociálního statusu ani o významu jeho sociálních rolí.

Pro dospělé je velmi důležité vědět, proč se mají učit. Dospělí se učí na základě životních zkušeností, které jsou nejbohatším zdrojem pro učení, důraz by měl být kladen na techniky, jako je skupinová diskuze či případová studie. Dovedou přejímat odpovědnost za své učení (Bartoňková a Šimek, 2001).

4.5.2 Nároky a bariéry

Kombinované a distanční vzdělávání v České republice je poměrně časově náročné a kromě osobní motivace ke studiu závisí na dobré vůli zaměstnavatele vůči zájemci o vzdělávání a podpoře jeho okolí. Průměrná časová náročnost kombinovaného vysokoškolského studia je 12 hodin týdně (Rabušicová a Rabušic, 2008). Je však třeba

brát v potaz velké rozdíly v časových nárocích jednotlivých studijních programů i forem studia.

Dospělí studenti se studiu věnují především mimo pracovní dobu (56 % výhradně mimo pracovní dobu, 30 % většinou mimo pracovní dobu). Jen 14 % dospělých studentů se vzdělání účastnilo převážně během placené pracovní doby. Šlo především o osoby pracující ve zdravotnictví, školství či státní správě. Ve zdravotnictví a školství se také zaměstnavatelé nejčastěji podíleli na financování nákladů spojených se studiem. Financování vzdělávání zůstává ve většině případů (přibližně 90 %) soukromou záležitostí vzdělávajících se osob a jejich rodin. Dospělí studenti více než studenti prezenčního studia využívají možnosti studia v soukromých vzdělávacích institucích (Rabušicová a Rabušic, 2008).

5 Informační vzdělávání studentů kombinovaného a distančního studia v zahraničí

5.1 Průzkumy informačních potřeb a informačního chování studentů distančního a kombinovaného studia v zahraničí

Informační potřeby a informační chování studentů kombinovaného studia nejsou zatím příliš zmapovány. Nalezl jsem pouze malé množství studií, které se na toto téma zaměřují.

Thorsteindottir (2005) zkoumala informační chování studentů distančního studia švédské Borås university. Její studie odhaluje spojitost mezi geografickou vzdáleností a informačním chováním. Studenti distančního studia měli podle autorky větší problémy při vyhledávání informací.

Oladokun (2010) zkoumal informační potřeby distančních studentů v Botswaně. Došel k závěru, že informační potřeby studentů nejsou uspokojeny. Studenti v Botswaně využívají převážně tištěné knihy. Na volbu zdroje informací nemá vliv geografická vzdálenost od univerzity, ale spíše stupeň studia. Studenti jsou často závislí na zdrojích informací od jejich vyučujících a spolužáků.

Byrne a Bates (2009) zkoumali informační chování distančních studentů ekonomie v Irsku. Z výsledků studie vyplývá, že studenti preferují elektronické zdroje informací - a informace získávají jak formálním tak neformálním způsobem - rozhovory s kolegy a vyučujícími.

Brooke, McKinney, and Donoghue (2013) prováděli dotazníkový výzkum mezi studenty distančního studia a knihovníky na 66 britských univerzitách. Hlavním zjištěním bylo to, že existují značné rozpory mezi tím jak vnímají potřeby studentů distančního studia zaměstnanci knihoven a co pociťují sami studenti.

Tury, Robinson a Bawden (2015) studovali informační potřeby a chování studentů University of London, která poskytuje distanční kurzy studentům z celého světa. Jedním z cílů výzkumu bylo zjistit jaké zdroje informací studenti nejčastěji využívají. Z výsledků vyplynulo, že nejčastěji čerpají informace ze studijních materiálů dostupných v rámci e-learningového kurzu.

5.2 Distanční vzdělávání na vysokých školách v USA

Picciano, Seaman a Allen (2010) uvádí, že přibližně jedna čtvrtina (4,6 mil z 18 mil) amerických vysokoškolských studentů je zapsána v nejméně jednom distančním (online) vzdělávacím programu. Polovina distančních studentů studuje dvouleté vzdělávací programy (ekvivalent českých vyšších odborných škol).

Standardy ACRL pro distanční vzdělávání

Klíčovým dokumentem, podle kterého se řídí poskytování knihovních služeb pro distanční uživatele knihoven sdružených v Association of College and Research Libraries (jsou Standardy pro knihovní služby pro distanční vzdělávání. (Standards for distance learning library services, 2008)

Standardy jsou rozdělené do tří částí. První část vymezuje parametry podle kterých Standardy budou sloužit jako živý dokument, shrnuje “**The Access Entitlement Principle**”, vymezuje komu jsou standardy určeny a definuje základní pojmy spojené s problematikou distančního vzdělávání - počítačová gramotnost, digitální gramotnost,, knihovník pro distanční vzdělávání, distanční služby knihoven, embedded librarian.

Druhá část standardů vymezuje základní požadavky pro zajištění distančních knihovních služeb. Knihovna by podle standardů měla splňovat následující požadavky:

Dostupnost pro všechny uživatele: Knihovna odpovídá za dostupnost svých služeb bez ohledu na fyzickou polohu uživatelů.

Vynikající akademické kvality: Členům “komunity distančních studentů” včetně těch s handicapem musí být zajištěny vhodné a efektivní knihovní služby a přístup ke zdrojům knihovny.

Direct Human Access - Přímý přístup k lidem: Personál knihovny pomáhá distančním studentům při používání informačních zdrojů knihovny, zejména elektronických zdrojů vyžadujících počítačovou a informační gramotnost.

Informační vzdělávání– Knihovna musí zajišťovat kurzy informačního vzdělávání pro komunitu distančních studentů v souladu se standardy ACRL a dalšími dokumenty ACRL spojenými s informační gramotností.

Strategické plánování - Knihovna musí mít zpracovaný strategický plán a vizi pro rozvoj služeb pro distanční studenty, které by v ideálním případě měly být integrovány do celkového strategického plánu.

Hodnocení potřeb a výstupů - Komunita distančních studentů musí být vždy zahrnuta do plánování a hodnocení aktivit knihovny.

Závěrečná část obsahuje specifické požadavky. Pro účely mé práce jsou nejdůležitější požadavky na knihovníka pro distanční vzdělávání. Těmi se budu podrobněji zabývat v následující části. (Standards for distance learning library services, 2008)

5.3 Distanční vzdělávání v evropském kontextu

5.3.1 Distanční vzdělávání v zemích Evropské unie

Mezi jednotlivými evropskými zeměmi existují značné rozdíly v zapojení dospělých do formálního vzdělávání. Nejnížší je v Rumunsku - 1,4 % a nejvyšší ve Spojeném království 14 %. (Český statistický úřad, 2014)

Velká účast na formálním vzdělávání je také ve skandinávských zemích a zemích Beneluxu. Hlavní důvodem je především velká systémová podpora vzdělávání dospělých. Vzdělávání je poskytováno na všech úrovních - od základního až po vysokoškolské. (Český statistický úřad, 2014)

V Portugalsku je účast na formálním vzdělávání u dospělých přes 10 %. V Portugalsku se formálního vzdělávání nejčastěji účastní osoby se středoškolským vzděláním, tvoří 15 %, následují vysokoškoláci (13 %) a osoby s nejvýše základním vzděláním (8 %). (Český statistický úřad, 2014)

Toto složení je ovlivněno především politikou portugalské vlády. Jejím cílem je změnit nepříznivou vzdělanostní strukturu populace. 65% Portugalců ve věku 25 – 64 let má maximálně základní vzdělání.

Portugalsko rozšířilo příležitosti pro doplnění základního a středoškolského vzdělání a v terciárním vzdělání dokonce společně se Španělskem přistoupilo k opatření, kdy je toto vzdělávání za určitých podmínek umožněno i osobám bez ukončené střední školy. (Český statistický úřad, 2014)

Od roku 2006 má každý občan Portugalska starší 23 let příležitost ucházet se o přijetí do terciárního vzdělávání na základě specifické zkoušky a každá veřejná vysoká škola musí mít vyhrazený určitý počet studijních míst pro tyto zájemce. (Český statistický úřad, 2014)

5.3.2 Výzkum informačního vzdělávání v EADTU

Virkus (2008) realizovala výzkum zaměřený na rozvoj informační gramotnosti u studentů vysokých škol sdružených v The European Association of Distance Teaching Universities (EADTU).

The European Association of Distance Teaching Universities (EADTU) je největší evropská asociace sdružující vysoké školy poskytující online, otevřené a flexibilní vysokoškolské vzdělávání. Členy asociace je více než 200 univerzit které mají kolem 3 milionů studentů.

Virkus místo pojmu information literacy operuje s pojmem “information related competencies”, který považuje za přesnější.

Sběr dat byl proveden formou dotazníku. Dotazník vyplnilo 77 respondentů z 16 evropských zemí. V dotazníku 54 % respondentů uvedlo, že ve své instituci mají dokumenty, které zmiňují potřebu rozvíjet informační gramotnost. 39 % procent respondentů patří ke komisím které se podílejí na vytváření vzdělávacích plánů. 70 % respondentů zmínilo, že se podílí na tom aby se informační vzdělávání stalo součástí vyučovaných kurzů, 45 % uvedlo, že knihovníci úzce spolupracují při vytváření kurzů.

Knihovníci nabízí kurzy pro informační gramotnost, zajišťují online tutoriály, podporu studentům při vytváření rešerší literatury, vytváří webové stránky pro jednotlivé kurzy a předměty.

Informační vzdělávání nabývalo nejčastěji následujících forem :

- prohlídka knihovny a seznámení se službami knihovny
- ústní rada od tutorů nebo personálu knihovny
- informace o službách knihovny v příručce pro studenty
- lekci nebo seminář speciálně věnovanou tomuto tématu
- série několika seminářů

5.4 Knihovník pro distanční vzdělávání

V této části bych se rád pokusil vymezit roli knihovníka pro distanční vzdělávání *distance education librarian/distance learning librarian*.

Podle definice ACRL (2008) je knihovník pro distanční vzdělávání knihovníkem s magisterským vzděláním v programu akreditovaném ALA, který se specializuje na poskytování služeb pro distanční vzdělávání a je přímo odpovědný za administraci a supervizi těchto služeb, odpovídá za zavádění knihovních služeb pro podporu distančního vzdělávání.

- knihovník pro distanční vzdělávání plánuje, zavádí, koordinuje a hodnotí zdroje
- identifikuje informační potřeby a dovednosti distančních uživatelů a reaguje na ně přímo bez ohledu na fyzickou polohu.
- knihovník pro distanční vzdělávání musí mít zařazení, status, platové rozmezí a pracovní náplň ekvivalentní ostatním pracovníkům

Role knihovníka pro distanční vzdělávání může být rozdělena mezi několik zaměstnanců nebo oddělení knihovny. Je třeba však dbát na to, aby byly zajištěny všechny základní funkce knihovníka pro distanční vzdělávání.

Baird a Wilson (2002) považují knihovníka pro distanční vzdělávání za nepostradatelného člena týmu při vytváření kurzů pro distanční vzdělávání.

Knihovník má v týmu vysokoškolské knihovny následující úkoly:

- Aktivně se zapojuje do vytváření online kurzů
- Působí jako součást týmu pro informační vzdělávání v instituci
- Vytváří nové nástroje pro informační vzdělávání ve virtuálním prostředí

- Konzultuje přechod kurzů z klasické podoby do online prostředí
- Asistuje fakultě při zajištění autorských práv pro elektronické zdroje
- Vytváří prostředí pro sdílení zdrojů mezi různými institucemi

Smiti (2002) vymezuje tři role, které knihovník pro distanční vzdělávání zastává:

1. Proaktivní zlepšovatel služeb.
2. “Guru” pro autorská práva a šíření zdrojů v elektronické podobě.
3. Designer uživatelského rozhraní.

Yang (2005) zpracoval studii o knihovnicích pro distanční vzdělávání a informačním vzdělávání distančních studentů v knihovnách sdružených v Association of research libraries.⁴ Standardy ACRL pak dále rozpracovávají jednotlivé oblasti působení knihovníka pro distanční vzdělávání.

1. Mise, cíle, a úkoly

Knihovník pro distanční vzdělávání :

- písemně zpracovává cíle
- podporuje začlenění do cílů knihovny
- ovlivňuje reprezentanty distančních studentů včetně místních administrátorů na fakultě při formování cílů a pravidelné evaluaci jejich dosahování.
- podílí se na strategickém plánování v domovské instituci a knihovně
- Obhazuje práva studentů v instituci
- Podílí se na komunikaci mezi odděleními fakulty s cílem podporovat distanční studenty
- usiluje o zvýšení přítomnosti knihovny v komisích univerzity s cílem obhajovat práva distančních studentů
- usiluje o zřízení institucionální kultury na podporu distančních uživatelů.

⁴ <http://www.arl.org/> ARL je divize American library asociation sdružující americké vědecké knihovny.

2. Hodnocení potřeb a výstupů

Knihovník pro distanční vzdělávání je zodpovědný za zajištění a následné prokázání toho, že všechny požadavky na knihovní služby pro distanční studenty procházejí hodnocením.

- Hodnotí existující knihovní podporu pro distanční vzdělávání, její dostupnost a efektivitu.
- Pravidelně provádí hodnocení i informačních potřeby distančních studentů.
- V pravidelných intervalech vytváří psaný profil informačních dovedností a potřeb stávajících a budoucích distančních studentů
- Posuzuje oblasti informačních služeb nebo operací, které podporují knihovní služby pro distanční vzdělávání.
- Provádí hodnocení obecných knihovních znalostí studentů na začátku, v polovině a před koncem studia pro zhodnocení efektivity jejich informačního vzdělávání.
- Hodnotí dostupnost služeb pro distanční vzdělávání pro celou komunitu
- Využívá hodnocení knihovníků z jiných institucí a dalších institucí, které se zaměřují na distanční studenty
- Účastní se kontinuálního institucionálního hodnocení na vylepšení programů a procesů

3. Sbírky a služby

- Připravuje nebo reviduje akviziční politiku se zohledněním potřeb distančních studentů
- Vyvíjí metody pro doručování knihovních materiálů a služeb distančním studentům
- Zajišťuje, že potřebné služby identifikované v procesu plánování jsou poskytnuty distančním studentům,
- Podporuje knihovní služby pro distanční studenty

4. Spolupráce:

- Účastní se vytváření osnov a plánování kurzu pro distanční studenty k zajištění vhodných zdrojů a služeb dostupných v souladu s účelem každého kurzu.
- Spolupracuje s fakultou v distančních programech k integrování informační a digitální gramotnosti do kurzů na podporu celoživotního vzdělávání.
- Iniciuje dialog vedoucí ke společné dohodě a možnému sdílení nebo kompenzace pro nepřidružené knihovny, včetně neformálních vztahů a Memoranda porozumění, tam kde je použitelné
- Působí jako obhájce komunity distančních studentů mezi kolegy v knihovně a kampusu.

5.5 *Embedded librarian*

Termín *embedded librarian* je odvozen od fenoménu “*embedded journalist*”, novinářů kteří jsou během vojenského konfliktu součástí vojenských jednotek. Tráví s vojáky 24 hodin denně a sbírají materiál pro reportáže.

Římanová (2015) zdůrazňuje, že je nutné, aby knihovník vzbuzoval mezi kolegy takový respekt, jaký získali *embedded journalists*, novináři působící v zákopech první světové války a podávající rychlé a přesné zprávy podle aktuálního vývoje válečné situace.

Vondálová (2017) překládá termín *Embedded librarian* jako integrovaný knihovník. *Embedded librarian* opouští knihovnu a jde přímo k uživatelům, kteří potřebují uspokojit informační potřeby. Shumaker (2012) uvádí, že “*embedded librarian*” je zapojen do práce týmu stejně jako každý jiný člen a může být týmu mnohem větším přínosem než referenční knihovník.

Knihovník se může fyzicky účastnit výuky některých předmětů, účastnit se seminářů. Díky prudkému rozvoji informačních technologií však může jít knihovník mezi čtenáře, aniž by fyzicky opustil knihovnu. Shumaker (2012) uvádí příklad *Community college* ve Vermontu kde knihovníci přítomni ve virtuálním prostředí, spravují online kurzy, ale prezenční výuky se neúčastní.

V online prostředí mohou knihovníci působit mnoha různými způsoby: spravovat diskusní fórum v online kurzech, vytvářet online tutoriály, pořádat webináře, nabízet studentům své služby prostřednictvím e-mailů. Seth (2017) rozlišuje tři stupně zapojení knihovníků v kyberprostoru.

Příkladem prvního stupně je, že v e-learningovém prostředí je odkaz na kontaktní informace o knihovně – každý účastník kurzu obdrží uvítací zprávu s informací, že může využít informační zdroje knihovny. V druhém stupni zapojení vytváří knihovníci tutoriál na výuku informační gramotnosti, který je součástí konkrétního kurzu. V nejvyšším stupni zapojení knihovníci spolupracují na vytváření kurzů a studijních programů, které začleňují knihovní zdroje a rozvíjení informační gramotnosti. (Seth, 2017)

6 Dotazníkové šetření

6.1 Metodologie

V první části této práce jsem představil teoretická východiska, ze kterých vychází informační vzdělávání, podmínky a organizace kombinovaného a distančního studia na veřejných vysokých školách. Druhá část obsahuje analýzu informačního vzdělávání studentů kombinované a distanční formy studia a vzdělávacích aktivit knihoven veřejných vysokých škol.

6.1.1 Cíl a zdůvodnění zvolených metod

Cílem výzkumu bylo zmapovat vzdělávací aktivity knihoven českých veřejných vysokých škol zaměřené na studenty kombinovaného a distančního studia a zjistit do jaké míry se knihovny zaměřují na práci s touto skupinou uživatelů.

Pro svůj výzkum jsem zvolil metodu kvantitativního výzkumu. Pro sběr dat jsem využil techniku dotazníkového výzkumu a analýzu dokumentů.

Dotazníkový výzkum probíhal formou online dotazování. Dotazníkové šetření bylo provedeno elektronicky. Tuto formu jsem zvolil na základě výhod této formy šetření, kterými jsou: možnost rychlého oslovení velkého množství respondentů, okamžitého přístupu k odpovědím a jednoduchého vyhodnocování. Dotazník obsahoval celkem 21 otázek - otevřené i uzavřené odpovědi.

Dotazník vytvořený pomocí služby google formuláře byl prostřednictvím e-mailové konference členů komise IVIG AKVŠ “*Vychova*” rozeslán zaměstnancům knihoven jednotlivých veřejných vysokých škol. Dále jsem zvolil metodu záměrného výběru respondentů a dotazník odeslal všem 24 knihovnám, které nabízejí vzdělávací programy v kombinované nebo distanční formě.

6.1.2 Výzkumná otázka

Věnují se knihovny českých veřejných vysokých škol informačnímu vzdělávání studentů kombinované /distanční formy studia?

Dílčí otázky:

1. Mapují knihovny průzkum informačních potřeb studentů kombinované - distanční formy studia?
2. Zajišťují knihovny vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného/ distančního studia?
3. Existuje pozice v knihovně pozice koordinátora informačního vzdělávání studentů kombinovaného studia?

6.1.3 Hypotézy

Pro jasně na základě prostudované literatury stanovil následující hypotézy:

Hypotéza	Znění hypotézy
H1	Většina oslovených knihoven neprovádí průzkum informačních potřeb studentů kombinované - distanční formy studia.
H2	Většina oslovených knihoven nezajišťuje vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinované formy studia.
H3	Většina oslovených knihoven nemá pověřeného koordinátora pro vzdělávání kombinovaných studentů.
H4	Většina oslovených knihoven nemá plány pro práci se skupinou kombinovaných - distančních studentů.

Tabulka č. 3 Stanovené hypotézy

Ze stanovených hypotéz vyplývá, že se bude pracovat s proměnnými v dichotomické podobě, tedy zda je daná skutečnost pravdivá nebo ne.

6.1.4 Volba nástroje pro distribuci dotazníků

Uvažoval jsem nad následujícími online nástroji pro tvorbu online dotazníků: **survio**, **google formuláře** a **vyplňto.cz**. Ty bych rád ve stručnosti představil.

Survio⁵

Pro tvorbu dotazníku je nutné se registrovat. Dotazník je možné vytvořit pomocí připravených šablon nebo manuálně. Základní účet je zdarma, umožňuje vytvořit až 5 dotazníků a sesbírat 100 odpovědí měsíčně. Nepodporuje export do XLS ani není možné využít funkce přeskokování otázek při tvorbě dotazníku.

Vyplňto⁶

Nabízí několik různých placených i neplacených variant: FREE, STUDENT, PREMIUM a KOMPLET. Základní bezplatná verze je podmíněna vyplňováním cizích dotazníků z databáze veřejných dotazníků. Otázky je možné vkládat pomocí předem připraveného formuláře nebo manuálně. Služba umožňuje nastavení větvení dotazníku, kdy je vytvářena logická struktura, že při určité odpovědi, bude následovat jiná otázka než je v pořadí. Během doby, kdy je prováděno dotazníkové šetření, je možné sledovat přicházející odpovědi. Po ukončení sběru jsou data dostupná jako XLS, XLSX, PDF, XHTML nebo CSV. Ve free verzi je služba bez technické podpory, sběr dat je omezen na 30 dní.

Google formuláře⁷

Google formuláře jsou součástí služby google dokumenty, služba je zdarma, není zde omezení počtu odpovědí ani respondentů, umožňuje logické větvení otázek. Dotazník může upravovat více uživatelů, data je možné exportovat ve formátu Csv, HTML, XLS, PDF, ODF.

⁵ Bližší informace o službě je možné nalézt na webu <http://www.survio.com/cs/>

⁶ Bližší informace o službě je možné nalézt na webu <https://www.vyplnto.cz/>

⁷ Bližší informace o službě je možné nalézt na webu Bližší informace o službě je možné nalézt na webu docs.google.com

Za nejvhodnější nástroj pro účely mého výzkumu považuji google formuláře. Zvolil jsem jej proto, že se poměrně dobře orientuji v prostředí služby google dokumenty, sběr dat není omezen časově, počtem respondentů nebo otázek.

6.2 Výsledky dotazníkového šetření

Dotazníky byly rozeslány zaměstnancům knihoven na 24 veřejných vysokých školách, které poskytují vzdělání v kombinované/ distanční formě studia. U vysokých škol, které nemají centrální knihovny, byl odkaz na dotazník zaslán zaměstnancům jednotlivých univerzitních či fakultních knihoven. Vrátilo se 13 vyplněných dotazníků z 11 vysokých škol (Z Masarykovy univerzity jsem obdržel 3 dotazníky)⁸. Výsledky jsou seřazeny podle jednotlivých tématických okruhů.

6.2.1 Základní informace o knihovně a informačním vzdělávání

Otázky 3,4,5 byly zaměřeny na personální informace o vysokoškolské knihovně - počet zaměstnanců, přepočtené úvazky a počet pracovních úvazků zaměstnanců, kteří se věnují informačnímu vzdělávání. Počet pracovních úvazků věnovaných informačnímu vzdělávání se u jednotlivých knihoven velmi lišil. Pohyboval se v rozmezí 0,1 - 5 úvazků.

Tabulka č. 4 Personální údaje

Název instituce	Počet zaměstnanců	Přepočtené úvazky	Věnují se informačnímu vzdělávání
Technická univerzita v Liberci, Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci	20	20	0,5
Vysoké učení technické v Brně, Ústřední knihovna VUT v Brně	11	9,9	2
Univerzita Pardubice, Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice	18	17,1	3 knihovníci (0,3 úvazku)

⁸ V této souvislosti je vhodné uvést, že jednotlivé vysokoškolské knihovny mají odlišnou organizační strukturu. Na některých vysokých školách je pouze jedna centrální knihovna a na jiných má každá svou vlastní samostatnou knihovnu - případně několik.

Slezská univerzita v Opavě, Obchodně podnikatelská fakulta Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná	5	5	1
Jihočeská univerzita, Akademická knihovna	35	33,75	3
ČVUT v Praze, Ústřední knihovna	33	30	2
Masarykova univerzita, Knihovna univerzitního kampusu	20	20	3
Západočeská univerzita Univerzitní knihovna	46	45,75	0,1
Masarykova Univerzita, Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií	12	10,5	5 osob ⁹ ,
Akademie múzických umění v Praze - Divadelní fakulta/Knihovna DAMU	3	3	3
Mendelova univerzita v Brně; Ústav vědecko-pedagogických informací a služeb; Informační centrum, Ústřední knihovna	21	20,5	0,1
VŠB-Technická univerzita Ostrava	28 (31.12.2016)	26 (31.12.2016)	4
Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	32	29	5 (nárazově)

6.2.2 Počet hodin informačního vzdělávání, počet studentů, počet kombinovaných studentů

V otázce č. 14 jsem se pokoušel zjistit, kolik hodin bylo v roce 2016 věnováno výuce informačního vzdělávání, v otázce č. 15 kolik se ho zúčastnilo studentů a v otázce č. 16 kolik z nich bylo studenty kombinovaného studia.

Většina respondentů v dotazníku uvedla, že neeviduje informace o počtu kombinovaných studentů, kteří se zúčastnili kurzů informačního vzdělávání. 2 knihovny uvádějí přesný údaj, 3 přibližný odhad počtu účastníků.

⁹ Prezenční studenti 3 přepočtené úvazky, Kombinovaní studenti 0,5 přepočteného úvazku.

Název instituce	Počet hodin informačního vzdělávání	Počet studentů celkem	Počet kombinovaných studentů
Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci	81	952	95
Ústřední knihovna VUT v Brně	254	616	100 cca
Univerzitní knihovna Univerzity Pardubice	36	905	200 cca
Obchodně podnikatelská fakulta Univerzitní knihovna, pracoviště Karviná	5	144	15 cca
Jihočeská univerzita, Akademická knihovna	134	1956	neví, není evidováno
ČVUT v Praze, Ústřední knihovna	304	912	neví, není evidováno
Masarykova univerzita, Knihovna univerzitního kampusu	225	3097	nevím, není evidováno
Západočeská univerzita Univerzitní knihovna	37,5	992	neví, není evidováno
MU ÚK FSS	124	656	30
Akademie múzických umění v Praze - Divadelní fakulta/Knihovna DAMU	6	60	neví, není evidováno
Ústav vědecko-pedagogických informací a služeb; Informační centrum, Ústřední knihovna	36	553	neví, není evidováno
VŠB-Technická univerzita Ostrava	27	885	neví, není evidováno
Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	114	1426	neví, není evidováno

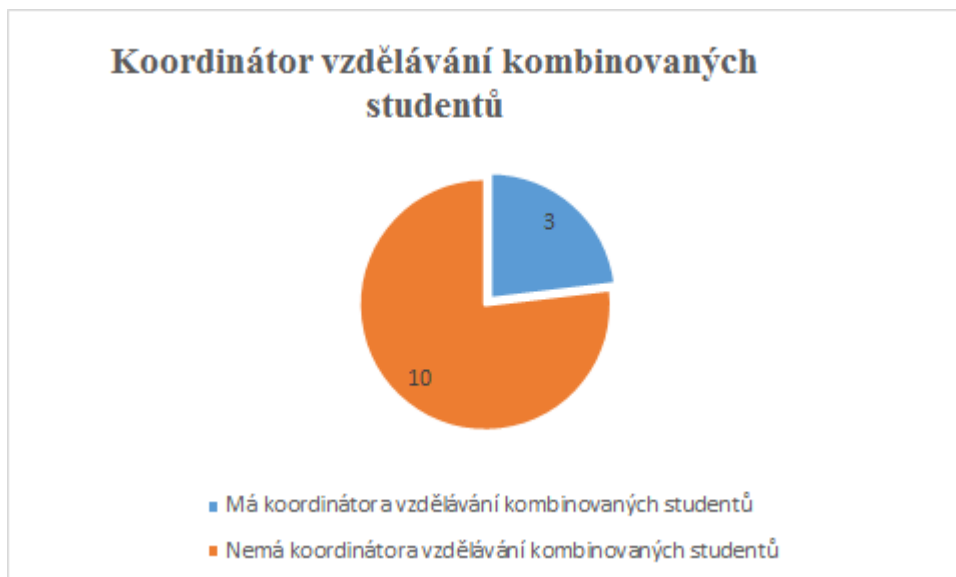
tabulka č. 5 Údaje o studentech

6.2.3 Koordinátor informačního vzdělávání

V otázce č. 6 jsem se ptal, zda má knihovna koordinátora informačního vzdělávání. To je důležitým indikátorem stavu informačního vzdělávání kombinovaných studentů v dané instituci. Pouze malá část oslovených knihoven (3 z 13) měla zaměstnance pověřeného výkonem této funkce.

Má koordinátora	3
Nemá koordinátora	10

Tabulka č. 6 koordinátor informačního vzdělávání

Graf č. 1 koordinátor informačního vzdělávání

6.2.4 Informace o vzdělávacích aktivitách na webu knihovny

V otázce č. 12 jsem zjišťoval, zda jsou informace o vzdělávacích aktivitách dostupné na webu knihovny. Převážná většina knihoven zveřejňuje informace o nabízených vzdělávacích aktivitách na svém webu.

ANO	11
NE	1
Na webu je nabídka, ale ne informace o konaných aktivitách	1

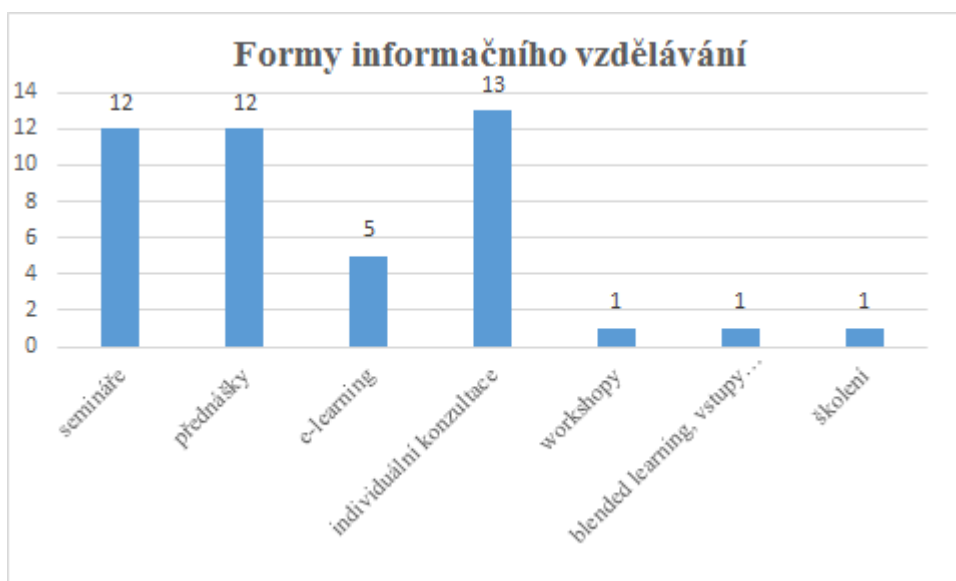
Tabulka č. 7 Informace na webu knihovny

6.2.5 Formy informačního vzdělávání

Otázka č. 7 byla zaměřena na formy informačního vzdělávání. Nejrozšířenější formou výuky byly individuální konzultace, přednášky a semináře. Méně rozšířené byly e-learningové kurzy a jen okrajově jsou studentům nabízeny další formáty výuky: blended learning, workshopy.

Semináře	12
Přednášky	12
e-learning	5
individuální konzultace	13
Workshopy	1
blended learning, vstupy akademických pracovníků do výuky	1
Školení	1

Tabulka č. 8 Formy informačního vzdělávání

Graf č. 2 Formy informačního vzdělávání

6.2.6 E-learning a online kurzy

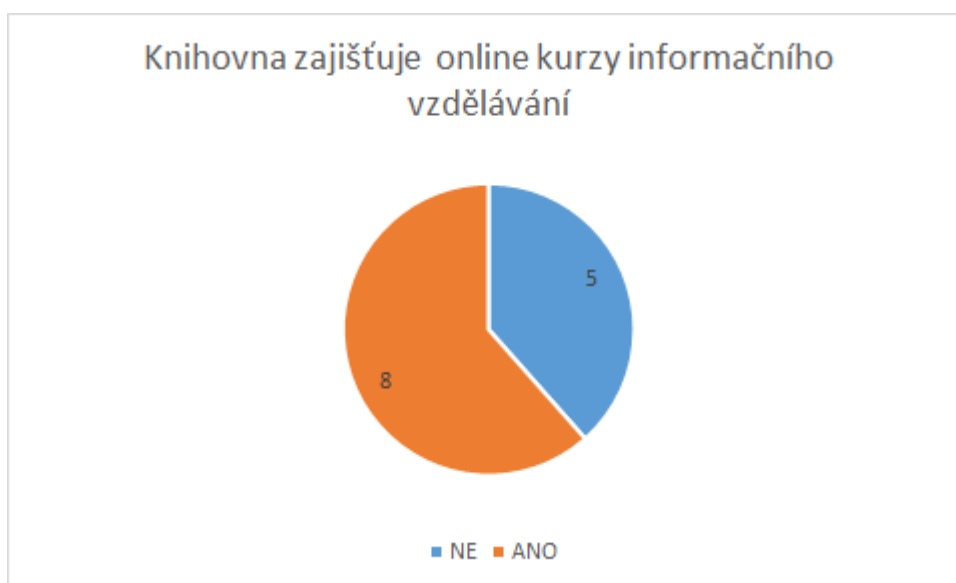
E- learning a online kurzy

Otázka č. 13 byla zaměřena na online kurzy informačního vzdělávání. 8 z 13 oslovených knihoven zajišťuje e-learningové kurzy informačního vzdělávání.

Tématy kurzů byly základy informační gramotnosti (vyhledávání informací-na internetu a v odborných zdrojích, hodnocení informací, citování, kreativní techniky práce s informacemi, organizace informací, time management apod.), vědecké publikování, citování, bakalářský seminář.

NE	5
ANO	8

Tabulka č. 9 Online kurzy informačního vzdělávání

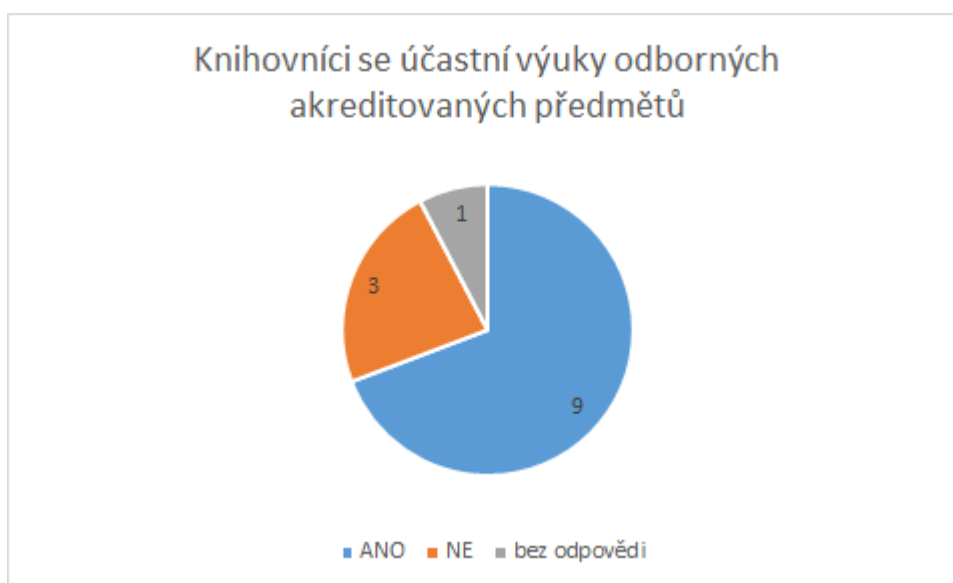

Graf. č. 3 Online kurzy informačního vzdělávání

6.2.7 Účast knihovníků na výuce

ANO	9
NE	3
bez odpovědi	1

Tabulka č. 10 Účast knihovníků na výuce odborných předmětů

Graf č.4: Účast knihovníků na výuce odborných předmětů

Přehled vyučovaných kurzů

Knihovna	Vyučované kurzy
Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci	Úvod do inženýrství, Práce s informačními zdroji, Archivnictví, Informační zdroje pro medicínské a nelékařské obory, Metodologický seminář, Úvod do studia, Úvod do strojírenství, Metodika vědecké práce, Technické prostředky informačních systémů, Informační systémy 1
Ústřední knihovna VUT v Brně	Vědecké publikování od A do Z, Informační gramotnost 1 a 2, Informační zdroje pro studenty VUT, Informační výchova - informační gramotnost, Citování ve vědecké praxi
Jihočeská univerzita, Akademická knihovna	Bakalářský seminář, Informační zdroje v přírodních vědách, Základy bibliografie
ČVUT v Praze, Ústřední knihovna	Metodologie vědeckého výzkumu, Technické psaní, Jak psát kvalifikační práci, Vyhledávání v databázích a práce s informacemi, Projekt k diplomové práci, Bakalářská práce, Diplomová práce
Masarykova univerzita, Knihovna univerzitního kampusu	Předměty typu příprava psaní diplomové práce - nebylo konkrétně specifikováno.
Západočeská univerzita Univerzitní knihovna	Práce s vědeckými a technickými informacemi
Masarykova univerzita Ústřední knihovna Fakulta sociálních studií	Ano - na všech katedrách kromě sociologie

Masarykova univerzita, Filozofická fakulta, Ústřední knihovna	Anglický jazyk a literatura - Úvod do literatury I; Informační studia a knihovnictví - Psaní odborných textů; Český jazyk a literatura - Úvod do studia literatury; Dějiny starověku - Proseminář k dějinám starověku... A další. Většinou jde o výuku EIZ, popř. citování.
--	---

Tabulka č. 11 Akreditované předměty vyučované knihovníky

6.2.8 Účast pedagogů na výuce informačního vzdělávání

V otázce č. 10 jsem se ptal, zda se pedagogové účastní výuky informačního vzdělávání. Většina respondentů uvedla, že se pedagogové podílí na výuce informačního vzdělávání.

Ve spolupráci s knihovnou	10
Samostatně	8
Nemáme o tom žádné zprávy	2

Tabulka č. 12 Účast pedagogů na výuce informačního vzdělávání

6.2.9 Témata informačního vzdělávání

Otázka č. 8 byla zaměřena na témata kurzů informačního vzdělávání. Vzdělávací akce knihoven se nejčastěji zaměřují na vyhledávání informací, citování a seznámení se službami, které poskytuje knihovna. Mezi další témata patří tvorba odborného textu, problematika open access a predátorských časopisů, správu citací, citační rejstříky. Okrajově se v nabídce vyskytovali i kurzy zaměřené na práci s kancelářským softwarem MS office, prezentování a tvorbu životopisu.

Služby knihovny	11
Vyhledávání v informačních zdrojích	13
Citování	13
Odborné psaní	6

Ochrana průmyslového vlastnictví, technické normy	1
Predátorské časopisy	3
Open acces	2
Prezentování	1
Tvorba životopisu	1
MS office	1
Citační rejstříky	1
Správa citací	1

Tabulka č. 13 Témata informačního vzdělávání

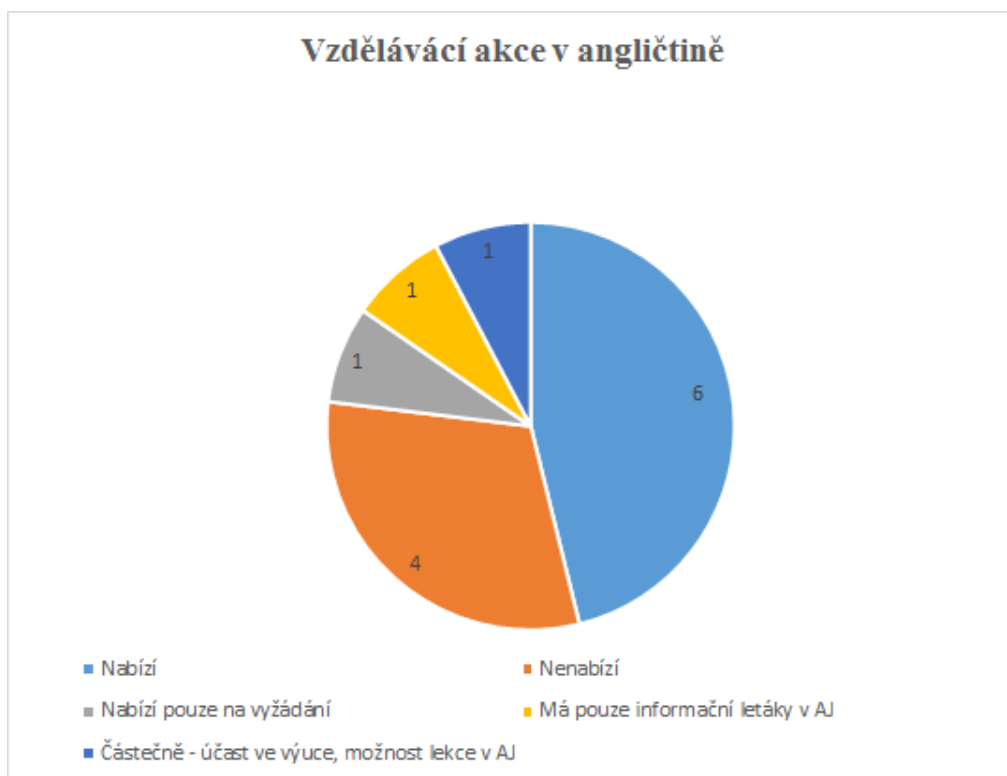
Graf č. 5 Témata vzdělávacích akcí

6.2.10 Informační vzdělávání v angličtině

Otázka č.9 se týkala pořádání vzdělávacích akcí v anglickém jazyce. Většina oslovených knihoven nabízí výuku informačního vzdělávání i v anglickém jazyce, některé jiné poskytují pouze na vyžádání či mají zpracované cizojazyčné informační materiály.

Nabízí	6
Nenabízí	4
Nabízí pouze na vyžádání	1
Má pouze informační letáky v AJ	1
Částečně - účast ve výuce, možnost lekce v AJ	1

Tabulka č. 14 Vzdělávací akce v angličtině

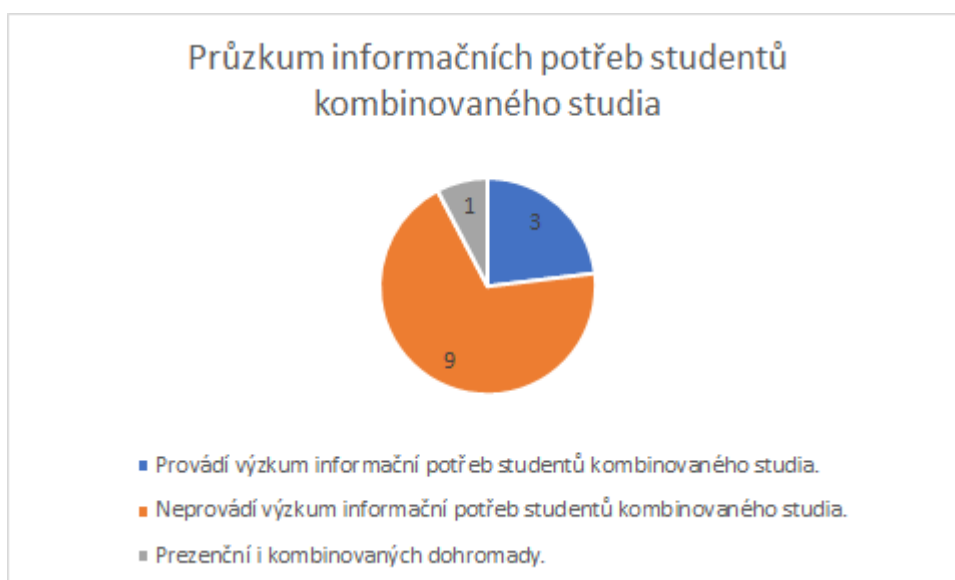
Graf č. 6 Vzdělávací akce v angličtině

6.2.11 Výzkum informační potřeb studentů kombinovaného studia

V otázce číslo 19 většina respondentů uvedla, že neprovádí průzkum informačních potřeb studentů kombinovaného studia.

Provádí výzkum informační potřeb studentů kombinovaného studia.	3
Neprovádí výzkum informační potřeb studentů kombinovaného studia.	9
Nejen kombinovaných studentů	1

Tabulka č. 15 Výzkum informačních potřeb

Graf č. 7 Výzkum informačních potřeb

6.2.12 Vzdělávací aktivity pro studenty kombinovaného studia

Vzdělávací aktivity určené výhradně pro studenty kombinovaného studia

Pouze 2 respondenti v otázce č. 17 uvedli, že nabízí vzdělávací kurzy určené výhradně studentům kombinovaného studia - Ústřední knihovna VUT, a FSS MUNI. Knihovna FF MUNI pořádala kurzy v minulosti - do roku 2016, ale pro malý zájem od nich ustoupila.

Ano	2
Ne	8
Zatím ne, ale chceme se na ně zaměřit	1
V minulosti ano, pro malý zájem zrušeny	1
Poskytují na vyžádání	1

Tabulka č. 16 Vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného studia

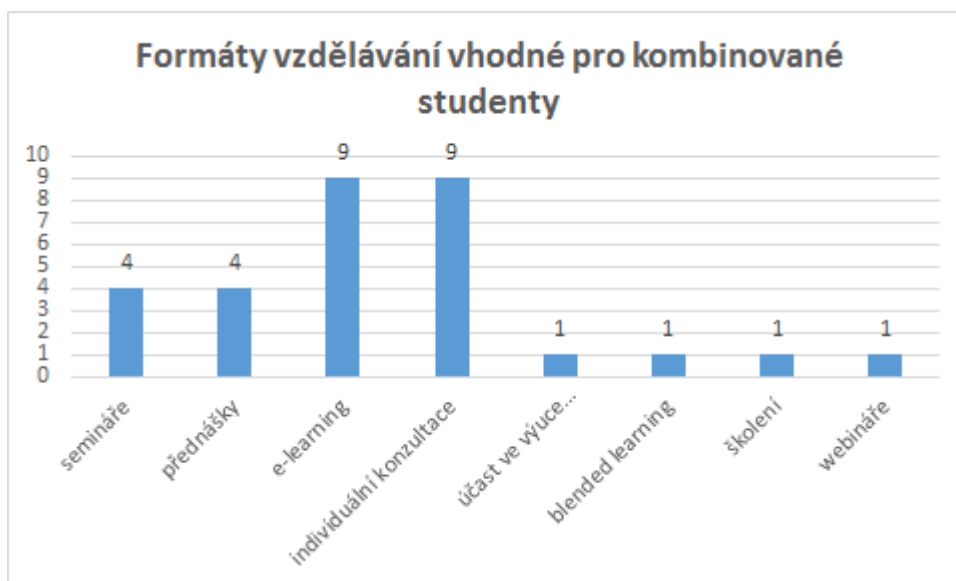
Graf č. 8 Vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného studia

6.2.13 Formáty informačního vzdělávání vhodné pro kombinované studenty

Otázka č. 18 byla zaměřena na formáty informačního vzdělávání vhodné pro studenty kombinovaného studia. Za nejvhodnější formáty pro studenty kombinovaného studia považovali respondenti e-learning a individuální konzultace, méně často semináře a přednášky, okrajově pak účast ve výuce odborných předmětů, blended learning a webináře.

Semináře	4
Přednášky	4
e-learning	9
individuální konzultace	9
účast ve výuce povinných odborných předmětů	1
blended learning	1
Školení	1
Webináře	1

Tabulka č.17 Formáty informačního vzdělávání

Graf č. 9 Formáty informačního vzdělávání

6.2.14 Plány v oblasti informačního vzdělávání kombinovaných studentů

V otázce č 20 jsem zjišťoval, zda se respondenti domnívají, že jsou informační potřeby studentů kombinovaného studia uspokojeny. V otázce číslo 21 jsem zjišťoval, zda mají vysokoškolské knihovny konkrétní plány v této oblasti.

Pouze 3 respondenti v otázce č.20 uvedli, že podle jejich názoru jsou informační potřeby studentů kombinovaného studia uspokojeny, 3 uvedli, že neví nebo nedovedou posoudit.

Někteří respondenti jsou si vědomi toho, že studenti kombinovaného studia mohou mít oproti studentům prezenčního studia problémy s orientací v systému univerzity a informačních zdrojích.

Slovní odpovědi

“Těžko říci, z reakcí v dotaznících jim vyhovovala e-learningová forma studia, kdy se dostali pohodlně k potřebným informacím, na druhou stranu tím, že nejsou fyzicky přítomní na fakultě, mohou mít větší problémy s orientací v systému školy, informačních zdrojích, nemohou se účastnit názorných školení”.

“Vzhledem k omezenému počtu výukových dnů dálkových studentů nemůžeme tvrdit, že potřeby dálkových studentů v IV jsou uspokojeny. Jako vhodné se nabízí samostudium formou e-learningu”.

ANO	3
NE	3
nevím , nedokážu posoudit	3
jiná odpověď	4

Tabulka č. 18 Uspokojení informačních potřeb studentů kombinovaného studia

Plány v oblasti informačního vzdělávání kombinovaných studentů

Více než polovina respondentů v otázce č. 21 uvedla, že nemá žádné plány v oblasti vzdělávání kombinovaných studentů, někteří poukazují na to, že poptávka této skupiny po informačním vzdělávání je minimální. Mezi oblastí, na které se oslovené knihovny chtějí zaměřit, patří rozvoj e-learningových kurzů, webinářů a blended learningu - doplnění stávajících online kurzů o prezenční setkání se studenty.

ANO	5
NE	6
jiná odpověď	2

Tabulka č. 19 Plány v oblasti informačního vzdělávání

6.3 Závěrečné shrnutí

Hypotéza	Znění hypotézy	Potvrzení/ zamítnutí hypotézy	Odůvodnění
H1	Většina oslovených knihoven neprovádí průzkum informačních potřeb studentů kombinované - distanční formy studia.	Hypotéza byla potvrzena.	Pouze 3 oslovené knihovny prováděly výzkum informačních potřeb studentů kombinovaného studia. 1 odpověděla, že prováděla výzkum informačních potřeb kombinovaných i prezenčních studentů dohromady.
H2	Většina oslovených knihoven nezajišťuje vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinované formy studia.	Hypotéza byla potvrzena.	Pouze 2 knihovny poskytují vzdělávací aktivity určené studentům kombinovaného studia, 1 je nabízela v minulosti a pro malý zájem od nich upustila a 1 poskytuje pouze na vyžádání.
H3	Většina oslovených knihoven nemá pověřeného koordinátora pro vzdělávání kombinovaných studentů.	Hypotéza byla potvrzena.	Pouze 3 z oslovených knihoven uvedly, že mají funkci koordinátora informačního vzdělávání kombinovaných studentů.

H4	Většina oslovených knihoven nemá konkrétní plány pro práci se skupinou kombinovaných - distančních studentů.	Hypotéza byla potvrzena.	Pět oslovených knihoven má konkrétní plány v oblasti informačního vzdělávání kombinovaných studentů. 6 knihoven zatím nic konkrétního neplánuje.
-----------	--	--------------------------	--

Tabulka č. 20 Potvrzení/ vyvrácení stanovených hypotéz

Z výsledků výzkumu poměrně jasně vyplývá, že většina zkoumaných knihoven se problematikou informačního vzdělávání studentů kombinovaného studia zatím systematicky nezabývá, nemá vytvořenou koncepci a neprovádí výzkum informačních potřeb této skupiny. Několik respondentů uvedlo, že při plánování vzdělávacích aktivit nerozlišují mezi studenty kombinované a prezenční formy.

Některé formáty výuky - semináře a přednášky se u studentů kombinované formy studia nesetkali s úspěchem a pro malý zájem byly zrušeny. Důvodem by mohl být malý počet výukových dní a značná časová zaneprázdněnost studentů kombinovaného studia.

Jistý potenciál pro rozvoj spatřuji v tom, že na většině zkoumaných vysokých škol se knihovníci podílí na výuce odborných předmětů a pedagogové do svých předmětů zahrnují výuku informační gramotnosti. Více než polovina respondentů také uvedla, že nabízí kurzy informačního vzdělávání. Tyto formáty informačního vzdělávání se mi jeví jako ideální pro tuto skupinu studentů.

7 Analýza dokumentů

7.1 Metodologie

Další výzkumnou metodou, která doplňuje a rozšiřuje dotazníkové šetření je obsahová analýza dokumentů. Při analýze dokumentů jsem zkoumal dostupné dokumenty knihoven 24 veřejných vysokých škol, které zajišťují vzdělávání v kombinované nebo distanční formě (webové stránky, výroční zprávy, sylaby předmětů).

Cíl analýzy

Cílem analýzy dokumentů bylo zmapovat nabídku vzdělávacích aktivit vysokoškolských knihovne určenou studentům kombinovaného/distančního studia, zjistit jaké formáty informačního vzdělávání studentům nabízí. Zjištěné informace jsem následně zpracoval a vytvořil profily jednotlivých vysokých škol, které se staly základem pro katalog vzdělávacích aktivit pro studenty kombinovaného studia.

Zmínky o informačním vzdělávání kombinovaných studentů jsem našel v dokumentech následujících vysokých škol: Česká zemědělská univerzita, Masarykova univerzita, Technická univerzita v Liberci, Jihočeská univerzita, Vysoké učení technické, Univerzita Karlova, Vysoké učení technické v Brně, Univerzita Pardubice, Univerzita Hradec Králové, Ostravská univerzita a Vysoká škola ekonomická.

7.2 Výsledky analýzy

7.2.1 Studijní a informační centrum ČZU v Praze

Výzkum informačních potřeb - V rámci přípravy e-learningového kurzu zaměřeného na psaní kvalifikačních prací byl na ČZU v roce 2017 uskutečněn výzkum vzdělávacích preferencí a informačních potřeb studentů kombinovaného studia. Dotazníkový průzkum byl doplněn o hloubkové rozhovory s dobrovolníky z řad studentů. Výsledky dotazníku budou uplatněny při přípravě kurzu.

E-learning - Jednou z klíčových aktivit v oblasti informačního vzdělávání na SIC ČZU je zavádění e-learningu do výuky (SIC ČZU, 2016). Tato forma vzdělávání je určena především studentům kombinovaných a distančních forem studia. Jedná se konkrétně o

poskytování záznamů přednášek prostřednictvím služby mediasite nebo připravovaného kurzu v prostředí LMS moodle.

Individuální konzultace - Další službou určenou zejména studentům kombinovaného studia jsou individuální konzultace. Jedním z nástrojů, které SIC ČZU při konzultacích používá je služba Adobe Connect. Velkou výhodou tohoto softwaru je možnost sdílení obrazovky při konzultaci. (SIC ČZU, 2016).

Výuka předmětů - Studentům kombinovaného studia na FAPPZ jsou v rámci předmětu Informační systémy představeny služby SIC ČZU (SIC ČZU, 2016).

7.2.2 Vzdělávací aktivity pro všechny studenty MU

E - learningové kurzy pro všechny studenty MU - Kabinet informačních studií a knihovnictví na FF MU zajišťuje výuku volitelných e-learningových kurzů Kurz práce s informacemi a Kreativní práce s informacemi. Oba kurzy jsou ohodnoceny 5 kredity.

Kurz práce s informacemi - Kurz se skládá ze 13 modulů. Každý týden je otevřena nová lekce, která je zakončena povinným úkolem a testem. Celý kurz je zakončen závěrečným úkolem a testem v učebně. (Kurz práce s informacemi, 2017)

Kurz zahrnuje následující témata:

- Informační hygiena, bezpečnost, etika
- Hledání informací
- Zdroje informací se zaměřením na knihovny a dokumenty
- Odborné elektronické informační zdroje
- Internet jako zdroj informací
- Organizace poznatků
- Analýza
- Tvorba a zpracování textu
- Komunikace a tvorba znalostí
- Publikování

Kreativní práce s informacemi - Student plní každý týden úkoly podle svého výběru úkoly, jako alternativu absolvovat workshop konaný v učebnách FF MU. Kurz je ukončen závěrečným kolokviem v učebnách FF MU .

Kurz obsahuje následující témata (Kreativní práce s informacemi, 2017):

- Kreativita
- Asociace a Brainstorming
- Myšlenkové mapy a Myšlenkové klobouky
- Infografiky a Vizualizace dat
- Mediální gramotnost a sociální síť
- Rychločtení a Aktivní čtení I.
- Tvůrčí psaní I. a Automatické psaní
- Tvůrčí psaní II. a Storytelling
- Učení I. a Aktivní čtení II.
- Učení II. a Paměťové techniky
- Ústní projev a Argumentace
- Wiki a Jak se ptát a jak naslouchat

Akademické psaní - Středisko vědeckých informací ESF MUNI zajišťuje výuku e-learningového kurzu Akademické psaní (SVI ESF MU, 2018). Kurz má formu e-learningu a je určen pro studenty všech fakult MU. Je ohodnocen 2 kredity

V kurzu jsou studenti seznámeni s knihovními službami na MU a ESF, vyhledáváním v elektronických informačních zdrojích, procesem vzniku akademického textu, volbou tématu, stanovením cílů práce vytvořením návrhu výzkumu.

Osnova kurzu

- Vlastní tvorba textu. Plagiátorství a tvorba citací. Formální úprava textu. Prezentace grafických dat. Prezentace a obhajoba.

7.2.3 Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MU

Vzdělávacích akcí pořádaných Knihovnou FSS MUNI se zúčastnilo celkem 656 studentů¹⁰, 30 z nich bylo studenty kombinované formy studia¹¹.

Vyučování odborných akreditovaných předmětů - Knihovna Fakulty sociálních studií vyučuje akreditovaný předmět určený bakalářským studentům studijního programu Žurnalistika (ÚK FSS MU, 2016). Do roku 2015 byl rovněž vyučován předmět pro bakalářské studenty kombinované formy studia oboru Sociální politika a sociální práce. (ÚK FSS MU, 2015).

Studenti bakalářského studijního programu Žurnalistika absolvují kurz Odborný text a práce s informačními zdroji (Odborný text, 2016). Kurz je zakončen zkouškou a rozdělen do dvou částí: Odborný text a práce s informačními zdroji. Pracovníci knihovny vyučují část informační zdroje. Část je rozložena do čtyř setkání a je postavena na přednáškách a praktické práci na počítačích. První a třetí lekce probíhá formou přednášky, druhá a čtvrtá má podobu semináře v počítačových učebnách.

Účastníci kurzu jsou seznámeni s metodikou psaní závěrečných prací, strategiemi vyhledávání informací, používáním operátorů v databázích a vyhledávači Google Scholar. V rámci praktické výuky vyhledávají v elektronických databázích Anopress Monitoring Online, Sage. Jsou seznámeni se způsobem tvorby citací, citační normami a citačními styly.

7.2.4 Filozofická fakulta MU

Večerní škola - Formou vzdělávání, která sice není přímo určena kombinovaným studentům, ale může pro ně být vhodná je Večerní škola (ÚK FF MU, 2018). Jedná se o semináře realizované ve večerních hodinách, určené především pracujícím studentům. Do seminářů jsou zařazována základní témata informačního vzdělávání. V podzimním a jarním semestru roku 2016 se jich zúčastnilo 75 studentů (ÚK, FF MU, 2017).

¹⁰ výsledky dotazníkového výzkum

¹¹ výsledky dotazníkového výzkumu

Semináře nejen pro kombinované studenty - V jarním semestru 2016 byly studentům kombinovaného studia nabízeny semináře (nejen) pro kombinované studenty. Seminářů se zúčastnilo pouze 5 studentů a pro malou účast již nebyly v podzimním semestru pořádány. Tématy kurzů byla práce s elektronickými informačními zdroji (placenými i volně dostupnými oborovými i multioborovými databázemi) a softwarovými nástroji, citační etika a aplikace citačních norem (ÚK FF MU, 2017).

7.2.5 Univerzita Palackého v Olomouci

Individuální konzultace - Během sobotní otevírací doby knihovny je studentům kombinovaného studia nabízeno individuální proškolení pro využívání souborného katalogu, práci s Internetem, při využívání kopírky TARAN (Knihovna UPOL, 2017).

Účast ve výuce - V roce 2009 proběhlo v rámci výuky školení studentů kombinované formy oboru fyzioterapie zaměřené na vyhledávání v databázích. Studenti 1. ročníku kombinovaného studia byli informováni o organizaci, provozu a službách knihovny na UP v rámci imatrikulace (Knihovna UPOL, 2010).

7.2.6 2. Lékařská fakulta Univerzity Karlovy

Výuka akreditovaných odborných předmětů - Ústav vědeckých informací 2.LF zajišťuje výuku povinného předmětu Informační systémy ve zdravotnictví určeného pro studentky/studenty kombinovaného bakalářského studijního programu Všeobecná sestra.

Celková dotace předmětu je 10 hodin. Je vyučován ve 4 blocích. V rámci předmětu jsou studenti seznámeni s informačními zdroji v medicíně (Medline, Bibliografica medica Čechoslovaca) využíváním elektronických informačních zdrojů Univerzity Karlovy, postup při psaní diplomové práce (Práce v textovém editoru MS Word, formální náležitosti práce, Právní a etické otázky při práci s vědeckými informacemi). Součástí kurzu je podpora ve formě e-learningového kurzu (Informační systémy ve zdravotnictví, 2016).

E-learning

UVI 2.LF rovněž studentům nabízí 4 e-learningové kurzy v LMS moodle:

- Jak vyhledávat (nejen) v lékařských databázích 2. LF UK
- Elektronická knihovna časopisů

- PubMed hravě
- Seznámení s knihovnou, základy práce s katalogem
(E-learningové kurzy, 2018)

7.2.7 Jihočeská univerzita

Bakalářský seminář - Akademická knihovna JČU zajišťuje výuku povinného předmětu Bakalářský seminář na Ekonomické fakultě JČU. Předmět je součástí studijního plánu kombinované formy bakalářských studijních oborů Ekonomická informatika, Finanční a pojistná matematika, Obchodní podnikání, Strukturální politika EU pro veřejnou správu, Účetnictví a finanční řízení podniku. Součástí předmětu je přednáška a praktická cvičení v počítačové učebně Akademické knihovny. K předmětu je vytvořen i kurz Moodle, kde mají studenti k dispozici materiály a další pokyny potřebné pro absolvování předmětu. (Kurzy informační výchovy, 2018)

Informační zdroje v přírodních vědách - Na Přírodovědecké fakultě JČU zajišťuje Akademická knihovna výuku povinného předmětu Informační zdroje v přírodních vědách u bakalářských studentů 1. ročníku kombinované formy studia oborů Mechatronika a Měřicí a výpočetní technika. Hodinová dotace kurzu jsou 4 hodiny za semestr. Obsahem kurzu je seznámení se službami knihovny a s používáním elektronických informačních zdrojů JČU. (Informační zdroje v přírodních vědách, 2018)

7.2.8 Univerzita Pardubice

Výuka akreditovaných odborných předmětů - V letech 2004 - 2009 se pracovnice knihovny podílely na výuce předmětu Informační zdroje pro společenské vědy” později informační zdroje na Fakultě Ekonomicko správní. V letním semestru 2004/2005 se na předmět zapsalo 44 studentů kombinovaného studia (Univerzita Pardubice, 2006), v roce 2005/2006 se na něj zapsalo 24 studentů (Univerzita Pardubice, 2007), v roce 2007/2008 jej absolvovalo 92 studentů kombinované formy studia (Univerzita Pardubice, 2009). V akademickém roce 2008/2009 (Univerzita Pardubice, 2010) jej absolvovalo na 95 kombinovaných studentů.

7.2.9 Univerzita Hradec Králové

Výuka odborných akreditovaných předmětů - V zimním semestru 2016/2017 se Univerzitní knihovna UHK podílela na výuce knihovnické části předmětu Základy knihovnictví a muzejnictví pro celkem 47 studentů prezenční i kombinované formy studia na Katedře pomocných věd historických a archivnictví (Univerzitní knihovna Univerzity Hradec Králové, 2018).

7.2.10 Technická univerzita v Liberci

Výuka akreditovaných odborných předmětů V roce 2016 se pracovníci knihovny TUL účastnili výuky kombinovaných studentů v následujících předmětech:

- Metodika vyhledávání a získávání informací (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická TUL)
 - Informační zdroje pro medicínské a nelékařské obory (Fakulta zdravotnických studií TUL)
 - Úvod do inženýrství (Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií TUL)
 - Úvod do strojírenství (Fakulta strojní TUL)
 - Metodologický seminář (Fakulta přírodovědně-humanitní a pedagogická TUL)
- (Technická univerzita v Liberci, Univerzitní knihovna, 2018)

7.2.11 Ostravská univerzita

Výuka odborných akreditovaných předmětů - Všichni studenti OSU včetně kombinovaných během 1. ročníku absolvují blokový kurz Informační a počítačové gramotnosti - INPOG. Cílem kurzu je rozvíjet počítačové dovednosti studentů, a orientaci v základní práci s počítačem. Kurz se skládá ze dvou samostatných částí (počítačová a informační gramotnost).

Náplní kurzu je práce s operačním systémem, tvorba dokumentů v textovém editoru, dále práce v tabulkovém kalkulátoru a základy tvorby prezentací. Část věnovaná informační gramotnosti je zaměřena na vyhledávání a orientace na internetu, seznámení s

informačním systémem STAG (způsob předzázpisů předmětů na jednotlivé semestry, zapisování na zkouškové termíny, apod.), práce s univerzitní sítí a s vyhledávacími službami v knihovních katalozích a elektronických zdrojích odborných informací.

(Kurz informační a počítačové gramotnosti, 2018)

7.2.12 Vysoké učení technické

Knihovníci na VUT se věnují výuce předmětu Vědecké publikování od A do Z, Informační gramotnost 1 a 2, Informační zdroje pro studenty VUT, Informační výchova - informační gramotnost, Citování ve vědecké praxi. Vzdělávacích aktivit se v roce 2016 zúčastnilo 616 studentů. Přibližně 100 z nich bylo studenty kombinovaného studia¹².

E-learningové kurzy

E-learningové kurzy jsou na VUT nabízeny již od akademického roku 2007-2008 (Zikuška, 2008).

Informační výchova VUT

Kurz je zaměřen na studenty prvních ročníků bakalářských studijních programů v prezenční i kombinované formě. Poskytuje základní informace pro rozvoj jejich informační gramotnosti. Výuka je zaměřena především na praktické využívání informačních zdrojů, informačních institucí a služeb jimi poskytovaných se zaměřením na konkrétní fakultu. Účelem je naučit studenta pracovat s dostupnými informačními zdroji a s možnostmi jejich praktického využití při studiu či odborné práci. Po absolvování kurzu dovede student pracovat v prostředí LMS moodle, orientuje se ve službách knihovny VUT, umí vyhledávat v různých informačních zdrojích, znát relevantní a kvalitní zdroje pro svůj obor, umí správně citovat různé druhy dokumentů, zná pravidla pro tvorbu odborného textu.

¹² výsledky dotazníkového šetření

Kurz probíhá v e-learningovém prostředí LMS Moodle a je doplněný úvodní přednáškou. Kurz vedou vybraní pracovníci příslušné fakultní knihovny – tzv. tutoři. Jejich metodické vedení zajišťuje zaměstnanec Ústřední knihovny. (Informační výchova VUT, 2018)

Vědecké publikování od A do Z

Kurz je určen studentům doktorského studia v kombinované formě. Cílem e-learningového kurzu je provést doktorandy procesem vzniku a dalšího života odborného textu. První část je věnována vyhledávání informací v dostupných elektronických zdrojích, jejich správnému použití a citování; následující lekce nabízejí rady k tvorbě odborného textu a výběru vhodného časopisu pro jeho publikování. Závěrečná část kurzu je věnována propagaci výsledků vědecké práce a citačním analýzám. (Vědecké publikování od A do Z, 2015)

7.2.13 Centrum informačních a knihovnických služeb VŠE

Knihovna poskytovala služby studentům kombinovaného studia ve dnech jejich soustředění. Provozní doba v těchto termínech byla prodloužena o 1 hodinu, tj. v pátek do 18 hod. a v sobotu do 12 hod. Zaměstnanec knihovny se také účastní informační schůzky pro studenty prvních ročníků kombinovaného studia. (Centrum informačních a knihovnických služeb VŠE, 2017)

7.3 Shrnutí výsledků analýzy dokumentů

V dostupných dokumentech vysokoškolských knihoven se zmínky o informačním vzdělávání kombinovaných studentů vyskytují poměrně sporadicky. Výsledky analýzy dokumentů se do jisté míry shodují s výsledky dotazníkového šetření. Podle dostupných informací pouze jedna vysoká škola, jmenovitě - ČZU systematicky mapuje informačního potřeby studentů kombinovaného studia.

Mezi nejčastější formy informačního vzdělávání patří účast knihovníků na výuce odborných předmětů. Tu zajišťují nebo v minulosti zajišťovaly ČZU, Masarykova univerzita, Univerzita Karlova, Jihočeská univerzita, Univerzita Pardubice, Univerzita Hradec Králové, Technická univerzita v Liberci, VUT.

E- learningové kurzy poskytují ČZU, Masarykova univerzita, Univerzita Karlova, VUT. Individuálně se studentům kombinovaného studia věnují zaměstnanci knihoven

ČZU. Zde je i možnost konzultace na dálku prostřednictvím služby adobe connect, - Studenti kombinovaného studia na UPOL jsou během sobotní provozní doby knihovny individuálně proškoleni v obsluze kopírky, vyhledávání v souborném katalogu. Na VŠE potřebám studentů kombinovaného studia byla přizpůsobena otevírací doba knihovny.

Samostatné semináře a přednášky nejsou pro zkoumanou skupinu uživatelů příliš vhodné. Příkladem může být knihovna Filozofické fakulty MU kde byly studentům kombinovaného studia nabízeny přednášky a semináře, ale pro malý zájem bylo od této formy výuky ustoupeno.

8 Diskuze a návrh na opatření

Průzkum informačních potřeb studentů kombinovaného a distančního studia

Aby bylo možné systematicky rozvíjet služby určené pro studenty kombinovaného a distančního studia, je nutné důkladně zmapovat jejich informační potřeby. Považuji tedy za nutné, aby byl v knihovnách sdružených v Asociaci knihoven vysokých škol ČR průzkum realizován.

Vytvoření katalogu/ webu s přehledem vzdělávacích aktivit pro studenty kombinovaného/distančního studia

Dalším logickým krokem potřebným pro další rozvoj v oblasti je vytvoření systematického přehledu vzdělávacích aktivit určených studentům kombinované/distanční formy. Ten by mohl mít formu katalogu či webové stránky. Jednu z příloh mé diplomové práce tvoří návrh uvedeného katalogu.

Vytvoření standardů pro informační vzdělávání studentů kombinovaného a distančního studia

V českém prostředí zatím chybí jednotný rámec a pravidla, podle kterého by se řídilo informační vzdělávání studentů kombinovaného studia. Možnou inspiraci je možné nalézt v zahraničí například ve standardech ACRL, které by mohly být přizpůsobeny českým podmínkám.

Vymezení role koordinátora informačního vzdělávání/ knihovníka pro distanční vzdělávání

Dalším krokem je vymezení role koordinátora informačního vzdělávání a jeho roli při rozvoji informačního vzdělávání kombinovaných studentů a komunikaci se zástupci univerzit.

Vhodné vzdělávací aktivity pro studenty kombinovaného/distančního studia

Při plánování vzdělávacích aktivit pro studenty kombinovaného studia je nutné brát v potaz, že tato skupina studentů je v prostorách knihovny jen několik dní v měsíci, většinou je velmi vytížená prací na plný úvazek a její časové možnosti jsou velmi omezené. Tradiční prezenční přednášky a semináře tedy pro ně nejsou příliš vhodné. Na některých vysokých školách již byla tato forma výuky nabízena a setkala se s poměrně malým zájmem. Na základě prostudované literatury a výsledků výzkumu považuj pro zkoumanou cílovou skupinu nejvhodnější následující formy informačního vzdělávání.

Účast knihovníků na výuce odborných předmětů

Podle výsledků mého výzkumu jde zatím o nejrozšířenější formu informačního vzdělávání kombinovaného vzdělávání na českých veřejných vysokých školách.

E- learning

Za velmi vhodnou metodu výuky studentů, kteří se prezenční výuky účastní pouze 1x až 2x měsíčně považuji e-learning. Ten může mít podobu semestrálních kurzů v prostředí LMS - např. Moodle nebo jednorázových webinářů.

Blended leaning

Další formou informačního vzdělávání, kterou je možné kombinovat s formami výše uvedenými je blended learning. Bylo by možné nabízet odborných akreditovaný předmět - v e-learningové formě který by byl zahájen úvodním prezenčním seminářem.

Individuální konzultace

Vhodnou formou výuky mohou být rovněž individuální konzultace. Velký potenciál vidím například v konzultacích přes skype, chat nebo prostřednictvím služeb adobe connect.

9 Závěr

Studenti kombinovaného a distančního studia tvoří na českých veřejných vysokých školách poměrně významnou skupinu, která se od studentů prezenční formy studia v mnoha ohledech liší. Do školy dochází jednou až dvakrát měsíčně a často dojíždějí do místa konání výuky ze vzdáleného města. Nezřídka se jedná o osoby středního věku. Z výše uvedeného je možné odvodit, že tato skupina by mohla mít jiné vzdělávací potřeby. Je tedy nezbytně nutné k ní i jiným způsobem přistupovat.

Cílem předkládané diplomové práce bylo zmapovat stav informačního vzdělávání výše uvedené skupiny studentů na českých veřejných vysokých školách. Studií na toto téma zatím není mnoho, v českém jazyce prakticky neexistuje literatura, která by se jím zabývala. Má práce je tedy pokusem o alespoň částečné zaplnění tohoto bílého místa. Měla by také sloužit Asociaci knihoven vysokých škol ČR jako podklad pro další rozvoj informačního vzdělávání kombinovaných a distančních studentů v České republice. Dalším praktickým výstupem je katalog vzdělávacích aktivit pro studenty kombinovaného a distančního studia.

V první kapitole teoretické části práce jsem vysvětlil některé pojmy spojené s informačním vzděláváním a informační gramotností. V druhé kapitole jsem představil jednotlivé aktéry a dokumenty spojené s rozvojem informačního vzdělávání v České republice. Stěžejní je třetí a čtvrtá kapitola.

Ve třetí kapitole jsem seznámil čtenáře s organizací vysokoškolského studia v České republice, charakterizoval jsem specifika kombinované a distanční formy studia a nastínil socioekonomické a psychologické charakteristiky uvedené skupiny.

Ve čtvrté kapitole jsem se zabýval informačním vzděláváním studentů distanční a kombinované formy studia v zahraničí. Zaměřil jsem zejména na univerzitní knihovny na severoamerickém kontinentu. I přesto, že se Kanada a USA v mnoha ohledech liší od evropského kontinentu, je zde možné nalézt inspiraci informačního vzdělávání v České republice. V kapitole jsem představil standardy distančního vzdělávání vytvořené Association of college and research libraries, definoval pojmy distance education librarian - knihovník pro distanční vzdělávání a embedded librarian - *integrovaný knihovník*.

V praktické části jsem se mírně odchýlil od zadání práce. Původně jsem plánoval provést pouze kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření mezi zaměstnanci knihoven veřejných vysokých škol. Výzkumný vzorek byl poměrně malý: 24 veřejných vysokých škol nabízejících studium v kombinované nebo distanční formě. A tak jsem se rozhodl dotazníkové šetření doplnit a analýzu dokumentů všech šetřených vysokoškolských knihoven - weby knihoven, výroční zprávy, sylaby kurzů.

Z dat získaných ze šetření je možné vysledovat určité tendence. Z výsledků dotazníkového šetření vyplývá, že většina knihoven nemá představu o informačních potřebách studentů kombinovaného studia a nemá konkrétní koncepci a plány v této oblasti.

10 Seznam použité literatury:

Akademická knihovna JČU. Kurzy informační výchovy: nabídka pro studenty. In: *Akademická knihovna JČU v Českých Budějovicích* [online]. [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: <http://test.lib.jcu.cz/informacni-vzdelavani/kurzy-informacni-vychovy>

ALLEN, Seth. Mapping Uncharted Territory: Launching an Online Embedded Librarian Program. *Journal of Library* [online]. 2017, **11**(1-2), 251-261 [cit. 2017-09-09]. ISSN 1533290X.

AMERICAN LIBRARY ASSOCIATION. The Information Literacy Competency Standards for student learning [online]. 1998, 9 s. [cit. 2017-10-10]. Dostupné z: https://www.ala.org/ala/aasl/aaslpftools/informationpower/InformationLiteracyStandards_final.pdf

ASOCIACE KNIHOVEN VYSOKÝCH ŠKOL ČESKÉ REPUBLIKY. Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách. 2007. Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta [online]. Praha : Odborná komise IVIG AKVŠ ČR [cit. 2012-08-10]. Dostupné z: <http://www.ivig.cz/standardy-student.html>.

ASOCIACE KNIHOVEN VYSOKÝCH ŠKOL ČESKÉ REPUBLIKY. Odborná komise pro informační vzdělávání a informační gramotnost na vysokých školách. 2008. Koncepce informačního vzdělávání na vysokých školách v České republice : doporučující materiál Asociace knihoven vysokých škol ČR. [online]. Praha: Odborná komise IVIG AKVŠ ČR [cit. 2012-08-10]. Dostupné z: <http://www.ivig.cz/koncepce.pdf>.

BAIRD, Constance M. a Pat WILSON. Distance Learning Librarian: Essential Team Member in Distance Learning Design. *Journal of Library Administration* [online]. 2002, **37**(1-2), 49-57 [cit. 2017-08-17]. ISSN 01930826.

BARTOŇKOVÁ, Hana a Dušan ŠIMEK. *Andragogika: studijní texty pro distanční studium*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2001. ISBN 80-244-0394-3.

BEDRNOVÁ, Eva. Psychologie a sociologie řízení. *Psychologie a sociologie řízení* / Eva Bedrnová. 2007. ISBN 9788072611690.

BENT, M., STUBBINGS, R., 2011. The SCONUL seven pillars of information literacy: Core model for higher education. *SCONUL Working Group on Information Literacy*.

BOLEK, Vladimír. *Information literacy models in managerial education*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-292-4.

BROOKE, CHARLOTTE, PAMELA MCKINNEY a ANGIE DONOGHUE. Provision of Distance Learner Support Services at U.K. Universities: Identification of Best Practice and Institutional Case Study. *Library Trends* [online]. 2013, **61**(3), 613-635 [cit. 2018-05-19]. ISSN 00242594.

BROPHY, Peter, Jenny CRAVEN a Margaret. MARKLAND. *Libraries without walls 7: exploring "anywhere, anytime" delivery of library services*. London: Facet Pub., 2008. ISBN 978-1856046237.

BYRNE, Sinead a Jessica BATES. Use of the University Library, Elibrary, VLE, and Other Information Sources by Distance Learning Students in University College Dublin: Implications for Academic Librarianship. *New Review of Academic Librarianship* [online]. 2009, **15**(1), 120-141 [cit. 2018-05-19]. DOI: 10.1080/13614530903143169. ISSN 13614533.

CANNADY, Rachel E. "Fostering Library as Place for Distance Students: Best Practices from Two Universities"--Conference Report. *Journal of Electronic Resources Librarianship*[online]. 2011, **23**(3), 286-289 [cit. 2018-01-23]. ISSN 1941126X.

CATALANO, Amy. Improving Distance Education for Students with Special Needs: A Qualitative Study of Students' Experiences with an Online Library Research Course. *Journal of Library* [online]. 2014, **8**(1-2), 17-31 [cit. 2018-01-23]. ISSN 1533290X

ČERNÝ, Michal a Dagmar CHYTKOVÁ. Přechodový model informační gramotnosti I. In: ITLib: Informačné technológie a knižnice [online]. 2013 [cit. 2017-03-26]. Dostupné z: http://itlib.cvtisr.sk/archiv/2013/4/prechodovy-model-informacni-gramotnosti-i.html?page_id=2551

ČESKO. *Zákon o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů: (zákon o vysokých školách)*. In: . 111/1998 Sb. Dostupné také z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1998-111>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. (2014). Vzdělávání dospělých v České republice v evropském kontextu. Dostupné z [\[https://www.czso.cz/documents/10180/20561197/23004114.pdf/2defbde6-c04e-4355-93b9-78acdf7b0b4d?version=1.0\]](https://www.czso.cz/documents/10180/20561197/23004114.pdf/2defbde6-c04e-4355-93b9-78acdf7b0b4d?version=1.0).

DEMO, William. *The Idea of "Information Literacy" in the Age of High-Tech* [online]. 1986 [cit. 2018-06-14]. ISSN ERICRIE0.

DOMBROVSKÁ, Michaela; LANDOVÁ, Hana; TICHÁ, Ludmila. Informační gramotnost-teorie a praxe v ČR. *Národní knihovna*, 2004, 15.1: 7-19.

DOMBROVSKÁ, Michaela. Informační vzdělávání na vysokých školách v České republice – přehled, vývoj a další kroky. *Proinflow: časopis pro informační vědy* [online]. 2010, 2(2) [cit. 2016-05-12]. ISSN 1804–2406. Dostupné z: <http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinflow>

Ekonomická fakulta JČU v Českých Budějovicích. *B6209 – Systémové inženýrství a informatika: Segment studijního plánu: EKINF bc KS - akreditace 2015* [online]. In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.ef.jcu.cz/intranet/dokumenty/studium/ekinf-bc-k-148-150.pdf>

Ekonomická fakulta JČU v Českých Budějovicích. *B1103 – Aplikovaná matematika: Segment studijního plánu: FEK FINMAb K 2013* [online]. In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.ef.jcu.cz/intranet/dokumenty/studium/finma-bc-k-151-153.pdf>

Ekonomická fakulta JČU v Českých Budějovicích. *B6208 – Ekonomika a management: Segment studijního plánu: FEK OPb-K RM - 2012* [online]. In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.ef.jcu.cz/intranet/dokumenty/studium/op-bc-kobchod-spec-21-133-136.pdf>

Ekonomická fakulta JČU v Českých Budějovicích. *Studijní plán: Obchodní podnikání - specializace Obchod: Segment studijního plánu: FEK OPb-K RM - 2012* [online]. In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.ef.jcu.cz/intranet/dokumenty/studium/op-bc-kobchod-spec-21-133-136.pdf>

Ekonomická fakulta JČU v Českých Budějovicích. *Studijní plán: Účetnictví a finanční řízení podniku: Segment studijního plánu: ÚFRPb KS - společný základ* [online]. In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.ef.jcu.cz/intranet/dokumenty/studium/ufrp-bc-k-120-122.pdf>

Fakulta mechatroniky, informatiky a mezioborových studií. *Informace o studiu 2017/2018* [online]. In: . [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <http://www.fm.tul.cz/document/841>

Fakulta sociálních studií MUNI. ZUR787 Odborný text a práce s informačními zdroji: sylabus kurzu. In: *Informační systém MUNI* [online]. 2016 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2016/ZUR787/Sylabus_kursu.pdf

Fakulta zdravotnických studií TUL. *Studijní obor: Všeobecná sestra: Standardní studijní plán akademický rok 2016/2017* [online]. In: . [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <https://www.tul.cz/document/4222>

Filozofická fakulta MUNI. Výroční zpráva o činnosti Filozofické fakulty MUNI. In: <https://www.muni.cz> [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://www.muni.cz/media/3021146/vz_ff_mu_2016.pdf

Information literacy competency standards for higher education. Chicago, Ill.: Association of College and Research Libraries, 2006.

IVIG: členové. *Asociace knihoven vysokých škol* [online]. 2003-2018 © [cit. 2017-10-20]. Dostupné z: <http://www.akvs.cz/komise-iniciativy/komise-ivig/clenove/>

IVIG. *Standardy informační gramotnosti vysokoškolského studenta* [online]. 2007 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: <http://akvs.cz/wp-content/uploads/2016/05/ivig-standardy.pdf>

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Informační zdroje v přírodních vědách. In: *Studijní programy a katalog předmětů* [online]. [cit. 2018-05-23]. 2018 Dostupné z: <http://ects.jcu.cz/fakulty/FBI/FBI/007?lang=cs>

JUKES, Ian., Anita. DOSAJ a Bruce MACDONALD. *NetSavvy: building information literacy in the classroom*. 2nd ed. Thousand Oaks, Ca.: Corwin Press, c2000. ISBN 0-7619-7565-9.

Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci. Výroční zpráva za rok 2009. 2010 In: *Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://www.knihovna.upol.cz/fileadmin/userdata/cm/knihovna/Dokumenty/Vyrocnizpravy/vyr_zpr_2009_konecna.pdf

Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci. Výroční zpráva za rok 2016. 2017 In: *Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://www.knihovna.upol.cz/fileadmin/userdata/cm/knihovna/Vyrocnizprava_2016.pdf

Kreativní práce s informacemi: Informace o předmětu. *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. 2017 [cit. 2018-07-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/predmet/phil/jaro2017/KPI22>

Kurz práce s informacemi: Informace o předmětu. *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. 2017 [cit. 2018-07-20]. Dostupné z: <https://is.muni.cz/predmet/phil/podzim2017/KPI11>

LANDOVÁ, HANA A ZDEŇKA CIVÍNOVÁ. AKTIVITY VYSOKOŠKOLSKÝCH KNIHOVEN V OBLASTI INFORMAČNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ: VÝVOJ V LETECH 2006-2010 NA VEŘEJNÝCH VYSOKÝCH ŠKOLÁCH V ČR. PROINFLOW: ČASOPIS PRO INFORMAČNÍ VĚDY [ONLINE]. 2010, 2(2), 5-23 [CIT. 2016-05-20]. ISSN 1804-2406. DOSTUPNÉ Z:

[HTTP://WWW.PHIL.MUNI.CZ/JOURNALS/INDEX.PHP/PROINF/flow/ARTICLE/VIEW/875](http://www.phil.muni.cz/journals/index.php/proinf/flow/article/view/875)

LANDOVÁ, Hana a Jan ZIKUŠKA. VŠ knihovny vzdělávající: výsledky průzkumu. In: *Bibliotheca academica 2014: Univerzita J. E. Purkyně v Ústí nad Labem, 14. a 15. říjen 2014* [online]. [cit. 2018-07-12]. Dostupné z:

Masarykova Univerzita. BDX_AKAP Akademické psaní: Informace o předmětu. In: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/predmet/econ/podzim2012/BDX_AKAP

MAŠEK, Vojtěch, ed. *Distanční jazykové vzdělávání - perspektivy a problémy: (sborník konference)*. Praha: Vysoká škola manažerské informatiky a ekonomiky, 2007. Knihovnicka.cz. ISBN 978-80-86847-23-8.

NAKONEČNÝ, Milan. *Motivace lidského chování*. Praha: Academia, 1996. ISBN 80-200-0592-7

NOVOTNÝ, Petr. *Učení pro pracoviště: prostor pro uplatnění konceptu workplace learning v českém prostředí*. Brno: Masarykova univerzita, 2009. ISBN 978-80-210-5116-4. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/201004/contents/nkc20102091212_1.pdf

Odborný text. In: *Informační systém Masarykovy univerzity* [online]. 2016 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://is.muni.cz/el/1423/podzim2016/ZUR787/Sylabus_kursu.pdf

OLADOKUN, Olugbade. Information Seeking Behavior of the Off-Campus Students at the University of Botswana: A Case of Two Satellite Centers. *Journal of Library Administration* [online]. 2010, **50**(7/8), 883-898 [cit. 2018-05-19]. DOI: 10.1080/01930826.2010.488988. ISSN 01930826.

Ostravská univerzita. Základní informace. In: *Kurz informační a počítačové gramotnosti* [online]. [cit. 2018-05-25]. 2018, Dostupné z: <http://inpog.osu.cz/>.

PICCIANO, Anthony G., Jeff SEAMAN a I. Elaine ALLEN. Educational Transformation through Online Learning: To Be or Not to Be. *Journal of Asynchronous Learning Networks*[online]. 2010, **14**(4), 17-35 [cit. 2017-08-17]. ISSN 19395256.

PRŮCHA, Jan, ed. *Pedagogická encyklopedie*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-546-2.

RABUŠICOVÁ, Milada a Ladislav RABUŠIC, ed. *Učíme se po celý život?: o vzdělávání dospělých v České republice*. Brno: Masarykova univerzita, 2008. ISBN 978-80-210-4779-2.

ŘÍMANOVÁ, Radka. *Specializované knihovny v 21. století - entitně-relační model a model systému služeb knihovny* [online]. 2015 [cit. 2017-10-02]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/104230>. Vedoucí práce Rudolf Vlasák.

SLAVÍK, Milan. *Vysokoškolská pedagogika: kompetence vysokoškolského učitele, hodnocení výsledků výuky, psychologické zvláštnosti vysokoškoláků, pedagogická komunikace a řešení zátěžových situací*. Praha: Grada, 2012. Pedagogika. ISBN 978-80-247-4054-6

SHUMAKER, David. The embedded librarian. [electronic resource]: innovative strategies for taking knowledge where it's needed. *The embedded librarian [electronic resource]: innovative strategies for taking knowledge where it's needed / David Shumaker* [online]. 2012 [cit. 2017-09-09].

SMITI GANDHI. Academic Librarians and Distance Education: Challenges and Opportunities. *Reference*[online]. 2003, **43**(2), 138 [cit. 2017-08-20]. ISSN 10949054.

Standards for distance learning library services: Approved by the ACRL Board of Directors, July 2008. *College* [online]. 2008, **69**(9), 558-569 [cit. 2017-08-20]. ISSN 00990086.

STŘEDISKO VĚDECKÝCH INFORMACÍ ESF MU. Akademické psaní. In: *Středisko vědeckých informací ESF MU* [online]. 2018 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <http://www6.econ.muni.cz/stredisko-vedeckych-informaci/akademicke-psani>

Studijní a informační centrum ČZU v Praze. Zpráva o činnosti SIC 2016. In: *Studijní a informační centrum ČZU v Praze* [online]. Česká zemědělská univerzita v Praze, 6.2.2017 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.sic.czu.cz/cs/r-8831-o-sic/r-8855-oficialni-dokumenty/r-8903-vyrocnizpravy>

Studijní a informační centrum ČZU v Praze. Zpráva o činnosti SIC 2017. In: *Studijní a informační centrum ČZU v Praze* [online]. Česká zemědělská univerzita v Praze, 6.2.2017 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: <https://www.sic.czu.cz/cs/r-8831-o-sic/r-8855-oficialni-dokumenty/r-8903-vyrocnizpravy>

STŮJ, Václav. BRUCE, Christine Susan. The Seven Faces of Information Literacy. *Knihovna* [online]. 2009, roč. 20, č. 2, s. 158-161 [cit. 2017-10-23]. Dostupný z WWW: <<http://knihovna.nkp.cz/knihovna92/0902158.htm>>. ISSN 1801-3252.

ŠAUEROVÁ, Markéta. Motivace dospělých v celoživotním vzdělávání. In: VETEŠKA, Jaroslav. *Perspektivy učení a vzdělávání v kontextu*. I. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2012, 157- 174. ISBN 978-80-7452-022-8.

Technická univerzita v Liberci. Metodologický seminář. In: *Studijní programy a katalog předmětů* [online]. [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <http://www.fm.tul.cz/document/841>

Technická univerzita v Liberci- Univerzitní knihovna. *Výroční zpráva za rok 2016* [online]. [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://dspace.tul.cz/bitstream/handle/15240/22523/zpr%C3%A1va2016.pdf>

Technická univerzita v Liberci - Fakulta strojní. *B2301 Strojní inženýrství: bakalářský studijní program* [online]. In: . [cit. 2018-05-25]. Dostupné z: <http://www.fm.tul.cz/document/841>

THÓRSTEINDÓTTIR, G. (2005). The information seeking behaviour of distance students: A study of twenty Swedish library and information science students. (Doctoral thesis) Sweden: University of Borås Dostupné z <http://bada.hb.se/handle/2320/2573>

TICHÁ, Ludmila; ŽIŽKOVÁ, Štěpánka; RAJMAZOVÁ, Barbora. 1999. Koncepce informační výchovy na ČVUT [online]. Praha : ČVUT, 1999 [cit. 2017-10-10]. Dostupný z: <https://akvs.upce.cz/wp-content/uploads/2016/05/ivig-koncepce1999.pdf>

TICHÁ, Ludmila. 2007. Pilotní průzkum informační gramotnosti vysokoškolských studentů v

České republice. In: Elektronické služby v znalostnej spoločnosti: mezinárodní odborný seminář [online]. Zvolen: Slovenská lesnícka a drevárska knižnica pri Technickej univerzite, Slovenská asociácia knižníc [cit. 2012-08-10]. Dostupné z: http://sldk.tuzvo.sk/cosmo/foto/seminar/zbornik/pdf/Ticha_Ludmila.pdf.

TURY, Sandra, Lyn ROBINSON a David BAWDEN. The Information Seeking Behaviour of Distance Learners: A Case Study of the University of London International Programmes. *Journal of Academic Librarianship* [online]. 2015, **41**(3), 312-321 [cit. 2018-05-19]. DOI: 10.1016/j.acalib.2015.03.008. ISSN 00991333.

Univerzitní knihovna Univerzity Hradec Králové. *Výroční zpráva za rok 2016* [online]. 2017 In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://www.uhk.cz/Download/?DocumentID=25477>

Univerzita Pardubice Univerzitní knihovna. *Výroční zpráva za rok 2004* [online]. 2017 In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://knihovna.upce.cz/sites/default/files/public/luva3059/vz041.pdf>

Univerzita Pardubice Univerzitní knihovna. *Výroční zpráva za rok 2005* [online]. 2017 In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z: <https://knihovna.upce.cz/sites/default/files/public/luva3059/vz051.pdf>

Univerzita Pardubice Univerzitní knihovna. *Výroční zpráva za rok 2007* [online]. 2017 In: . [cit. 2018-05-23]. Dostupné z:

<https://knihovna.upce.cz/sites/default/files/public/luva3059/vz071.pdf>

Ústav vědeckých informací 2. LF. E-learningové kurzy: kurzy informační výchovy. In: *Ústav vědeckých informací 2. LF* [online]. 2018 [cit. 2018-05-22]. 2018 Dostupné z:

<https://knihovna.lf2.cuni.cz/studium/elearningove-kurzy>

Ústav vědeckých informací 2. LF. Informační systémy ve zdravotnictví: charakteristika předmětu. In: *Ústav vědeckých informací 2. LF* [online]. 2016 [cit. 2018-05-22]. Dostupné z: https://knihovna.lf2.cuni.cz/wp-content/upload/2010/10/sy_osetr_bc_2016.pdf

ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA FF MU. Výroční zpráva o činnosti Ústřední knihovna FF MU za rok 2016. In: *Masarykova univerzita* [online]. 2017 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: https://www.muni.cz/media/3021146/vz_ff_mu_2016.pdf

Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MUNI. Výroční zpráva o činnosti Ústřední knihovny Fakulty sociálních studií za rok 2015. In: *Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MUNI* [online]. 2016 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: http://knihovna.fss.muni.cz/ckeditor/includes/files/Soubory/uk_fss_vyrocn%C3%AD%20zprava_2015.pdf

Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MUNI. Výroční zpráva o činnosti Ústřední knihovny Fakulty sociálních studií za rok 2016. In: *Ústřední knihovna Fakulty sociálních studií MUNI* [online]. 2017 [cit. 2018-05-21]. Dostupné z: http://knihovna.fss.muni.cz/ckeditor/includes/files/Soubory/uk_fss_vyrocn%C3%AD%20zprava_2016.pdf

Večerní škola – jarní semestr 2018. In: *Ústřední knihovna Filozofické fakulty UK* [online]. [cit. 2018-05-21]. 2018 Dostupné z: <http://knihovna.phil.muni.cz/nase-sluzby/kurzy-a-prednasky/vecerni-skola-jarni-semestr-2018/>

VETEŠKA, Jaroslav. Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých. *Přehled andragogiky: úvod do studia vzdělávání a učení se dospělých / Jaroslav Veteška*. 2016. ISBN 9788026210269.

VONDÁLOVÁ, Eva. Integrovaný knihovník – model budoucnosti?. *Bulletin SKIP* [online]. 2017, roč. 26, č. 4 [cit. 2018-07-13]. ISSN 1213-5828. Dostupné z: <https://bulletinskip.skipcr.cz/node/252>

Výroční zprávy o činnosti vysokých škol 2016: souhrnná tabulka. In: *Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy* [online]. 2016 [cit. 2017-08-20]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/vysoke-skolstvi/vyrocní-zpravy-o-cinnosti-vysokych-skol>

VYSOKÁ ŠKOLA EKONOMICKÁ - CENTRUM INFORMAČNÍCH A KNIHOVNICKÝCH SLUŽEB. *Výroční zpráva za rok 2016* [online]. In: . [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: https://knihovna.vse.cz/dokumenty/vyrocní_zprava16/

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ - ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA. *Vědecké publikování od A do Z: detail předmětu* [online]. 2015 . [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: <https://www.vutbr.cz/studenti/predmety/detail/160912>

VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ - ÚSTŘEDNÍ KNIHOVNA. *Informační výchova VUT* [online]. 2018 . [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: https://www.vutbr.cz/uk/informacni-vychova/kurz-ivig?aid_redir=1

YANG, Zheng Ye (Lan). Distance Education Librarians in the U.S. ARL Libraries and Library Services Provided to their Distance Users. *Journal of Academic Librarianship* [online]. 2005, **31**(2), 92-97 [cit. 2017-08-17]. ISSN 00991333.

ZIEGLER, Amanda. Closing the Distance: Bringing a Personal Librarian Program to Online Learners. *Journal of Library* [online]. 2017, **11**(1-2), 213-225 [cit. 2017-08-17]. ISSN 1533290X

ZIKUŠKA, Jan. E-learning v knihovnách - kurz informační výchovy VUT. In: *Knihovny současnosti* 2008 [online]. [cit. 2018-05-27]. Dostupné z: <http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/2008-1-061.pdf>

ZLÁMALOVÁ, Helena. *Distanční vzdělávání a eLearning: učební text pro distanční studium*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2008. ISBN 978-80-86723-56-3. Dostupné také z: http://toc.nkp.cz/NKC/200804/contents/nkc20081798519_1.pdf

ZOUNEK, Jiří, Libor JUHAŇÁK, Hana STAUDKOVÁ a Jiří POLÁČEK. *E-learning: učení (se) s digitálními technologiemi : kniha s onlinepodporou*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-217-7.

11 Seznam obrázků:

Obr. č 1 7 pilířů informační gramotnosti

Obr č.2 model informační gramotnosti podle KISK

12 Seznam tabulek

Tabulka č. 1 Funkční gramotnost

Tabulka č. 2 ACRL model informační gramotnosti

Tabulka č. 3 Stanovené hypotézy

Tabulka č. 4 Personální údaje

Tabulka č. 5 Údaje o studentech

Tabulka č. 6 koordinátor informačního vzdělávání

Tabulka č. 7 Informace na webu knihovny

Tabulka č. 8 Formy informačního vzdělávání

Tabulka č. 9 Online kurzy informačního vzdělávání

Tabulka č. 10 Účast knihovníků na výuce odborných předmětů

Tabulka č. 11 Akreditované předměty vyučované knihovníky

Tabulka č. 12 Účast pedagogů na výuce informačního vzdělávání

Tabulka č. 13 Témata informačního vzdělávání

Tabulka č. 14 Vzdělávací akce v angličtině

Tabulka č. 15 Výzkum informačních potřeb

Tabulka č. 16 Vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného studia

Tabulka č. 17 Formáty informačního vzdělávání

Tabulka č. 18 Uspokojení informačních potřeb studentů kombinovaného studia

Tabulka č. 19 Plány v oblasti informačního vzdělávání

Tabulka č. 20 Potvrzení/ vyvrácení stanovených hypotéz

13 Seznam grafů:

Graf č. 1 koordinátor informačního vzdělávání

Graf č. 2 Formy informačního vzdělávání

Graf. č. 3 Online kurzy informačního vzdělávání

Graf. č. 4 Účast knihovníků na výuce

Graf č. 5 Témata vzdělávacích akcí

Graf č. 6 Vzdělávací akce v angličtině

Graf č. 7 Výzkum informačních potřeb

Graf č. 8 Vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného studia

14 Seznam zkratek:

ALA	American Library Association
ACRL	Association of College and Research Libraries
ČZU	Česká zemědělská univerzita
ČVUT	České vysoké učení technické
EADTU	The European Association of Distance Teaching Universities
FF MU	Fakulta sociálních studií Masarykovy univerzity
IALS	The International Adult Literacy Survey
IFLA	The International Federation of Library Associations and Institutions
IVIG	Informační vzdělávání a informační gramotnost
JČU	Jihočeská univerzita
KISK	Kabinet informačních studií a knihovnictví
LMS	Learning management system
MUNI	Masarykova univerzita
MŠMT	Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy
MOOC	Massive open online courses
SIAL	The Second International Adult Literacy survey
SCONUL	Society of College, National and University
SIC ČZU	Studijní a informační centrum ČZU
TUL	Technická univerzita v Liberci
UHK	Univerzita Hradec Králové
UPCE	Univerzita Pardubice
UPOL	Univerzita Palackého v Olomouci
VŠE	Vysoká škola ekonomická
VUT	Vysoké učení technické

Příloha 1 – Dotazník pro zaměstnance vysokoškolských knihoven

Rád bych Vás požádal o vyplnění dotazníku, jehož prostřednictvím bych rád získal data o stavu informačního vzdělávání studentů kombinovaného a distančního studia, které využiji v praktické části své diplomové práce.

V případě jakýchkoliv dotazů mě neváhejte kontaktovat na e-mail:
RudolfSykora@seznam.cz.

1.Název vysoké školy a knihovny

2. Kontaktní osoba (jméno, e-mailová adresa)

3.Počet zaměstnanců knihovny

4.Přepočtené úvazky

5.Kolik knihovníků se u vás věnuje informačnímu vzdělávání uživatelů (přepočtené úvazky) ?

6.Existuje ve vaší knihovně pozice koordinátora informačního vzdělávání studentů kombinovaného/distančního studia?

- ☐ ANO
- ☐ NE

7. Jaké formy informačního vzdělávání využíváte?

Zaškrtněte všechny platné možnosti:

- ☐ semináře
- ☐ přednášky
- ☐ e-learning
- ☐ individuální konzultace
- ☐ Jiné:

8. Jaká témata vzdělávací akce pokrývají?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ služby knihovny
- ☐ vyhledávání v informačních zdrojích
- ☐ citování
- ☐ odborné psaní
- ☐ jiné:

9. Nabízíte vzdělávací akce i v angličtině případně dalších jazycích?

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiné:

10. Věnují se informačnímu vzdělávání i někteří pedagogové v rámci výuky svých předmětů?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ ANO - věnují se samostatně
- ☐ ANO - ve spolupráci s knihovnou
- ☐ NE nevěnují
- ☐ Nemáme o tom žádné informace

11. Účastní se knihovníci výuky některých odborných (akreditovaných) předmětů?(uved'te prosím jakých)

.....

.....

.....

12. Jsou informace o vzdělávacích aktivitách na webu knihovny?

Zaškrtněte jednu možnost.

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiné:

13. Zajišťujete online kurzy informačního vzdělávání? (Pokud ano, uveďte prosím jaká jsou jejich témata).

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiné

14. Kolik hodin bylo v roce 2016 věnováno výuce informačního vzdělávání?

15. Kolik studentů se v roce 2016 akcí zúčastnilo?

16. Kolik z toho bylo studentů kombinovaného/distančního studia?

17. Poskytujete vzdělávací aktivity určené výhradně studentům kombinovaného/distančního studia?

- ☐ ANO
- ☐ NE.....

18. Které z formátů informačního vzdělávání považujete za vhodné pro studenty kombinovaného studia?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ semináře
- ☐ přednášky
- ☐ e-learning
- ☐ individuální konzultace
- ☐ Jiné:
.....

19. Prováděli jste od roku 2012 průzkum informačních potřeb studentů kombinovaného/distančního studia?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiné:

20. Domníváte se, že jsou potřeby studentů kombinovaného studia v oblasti informačního vzdělávání uspokojeny?

- ☐ ANO
- ☐ NE
- ☐ Jiné:

21. Máte nějaké další plány v oblasti informačního vzdělávání studentů kombinovaného studia - nová témata, formáty informačního vzdělávání?

- ☐ ANO.....
- ☐ NE
- ☐ Jiné:

Příloha 2. - Katalog vzdělávacích aktivit českých veřejných vysokých škol

Informační vzdělávání studentů kombinované/distanční formy studia na českých veřejných školách

Katalog vzdělávacích aktivit českých veřejných vysokých škol

Studijní a informační centrum České zemědělské univerzity v Praze

Adresa knihovny: Kamýcká 129, 165 00 Praha 6, Suchbát

Webové stránky: <https://www.sic.czu.cz>

Kontaktní osoba: PhDr. Hana Landová, Ph.D., hana.landova@sic.czu

E-learning

SIC ČZU zpřístupňuje záznamy přednášek pořízené prostřednictvím služby [mediasite](#).

Dále připravuje kurz informačního vzdělávání v LMS moodle.

Individuální konzultace

SIC ČZU nabízí individuální konzultace. Kromě osobních, telefonických a e-mailových při konzultacích využívá nástroj Adobe connect.

Masarykova univerzita

E learningové kurzy pro všechny studenty Masarykovy univerzity

Kabinet informačních studií a knihovnictví na FF MU zajišťuje výuku volitelných e-learningových kurzů **Kurz práce s informacemi** a **Kreativní práce s informacemi**. Středisko vědeckých informací ESF MUNI zajišťuje výuku kurzu **Akademické psaní**.

Kurz práce s informacemi

[Kurz se skládá ze 13 modulů](#). Každý týden je otevřena nová lekce, která je zakončena povinným úkolem a testem. Celý kurz je zakončen závěrečným úkolem a testem v učebně.

Kurz zahrnuje následující témata :

- Informační hygiena, bezpečnost, etika
- Hledání informací
- Zdroje informací se zaměřením na knihovny a dokumenty
- Odborné elektronické informační zdroje
- Internet jako zdroj informací

- Organizace poznatků
- Analýza
- Tvorba a zpracování textu
- Komunikace a tvorba znalostí
- Publikování

Kreativní práce s informacemi

Kurz [Kreativní práce s informacemi](#) rozvíjí informační gramotnost studentů a doplňuje obvyklá témata informačního vzdělávání o další dovednosti potřebné pro studium. Kurz obsahuje následující témata:

- Kreativita
- Asociace a Brainstorming
- Myšlenkové mapy a Myšlenkové klobouky
- Infografiky a Vizualizace dat
- Mediální gramotnost a sociální sítě
- Rychločtení a Aktivní čtení I.
- Tvůrčí psaní I. a Automatické psaní
- Tvůrčí psaní II. a Storytelling
- Učení I. a Aktivní čtení II.
- Učení II. a Paměťové techniky
- Ústní projev a Argumentace
- Wiki a Jak se ptát a jak naslouchat

Akademické psaní

E-learningový kurz [Akademické psaní](#) zajišťuje Středisko vědeckých informací ESF MUNI i. V kurzu jsou studenti seznámeni s knihovními službami na MU a ESF, vyhledáváním v elektronických informačních zdrojích, procesem vzniku akademického textu, volbou tématu, a školitele vytvořením návrhu výzkumu.

Ústřední knihovna Filozofické fakulty Masarykovy univerzity

Adresa knihovny: Arne Nováka 1, 602 00 Brno

Webové stránky: <http://knihovna.phil.muni.cz>

Kontaktní osoba: Mgr. Eva Jandová, jandova@phil.muni.cz

Večerní škola informačního vzdělávání

[Večerní škola](#) jsou semináře realizované ve večerních hodinách určené především pracujícím studentům, do kterých jsou zařazována základní témata informačního vzdělávání - Elektronické informační zdroje, Citace podle ISO 690, Tvorba odborného textu apod.

Ústřední knihovna fakulty sociálních studií MU

Adresa knihovny: Joštova 10, 602 00 Brno

Webové stránky: <http://knihovna.fss.muni.cz>

Kontaktní osoba: Mgr. Irena Šléglová, sléglova@fss.muni.cz

Odborné akreditované předměty

Odborný text a práce s informačními zdroji

Knihovna Fakulty sociálních studií vyučuje akreditovaný předmět [Odborný text a práce s informačními zdroji](#) určený kombinovaným bakalářským studentům studijního programu Žurnalistika.

Účastníci kurzu jsou seznámeni s metodikou psaní závěrečných prací, strategiemi vyhledávání informací, používání operátorů v databázích a vyhledávači Google Scholar. V

rámci praktické výuky vyhledávají v elektronických databázích Anopress Monitoring Online, Sage. Jsou seznámeni se způsobem tvorby citací, citační normami a citačními styly.

Knihovna Univerzity Palackého v Olomouci

Adresa knihovny: Biskupské nám. 1, 771 11 Olomouc

Webové stránky: <https://www.knihovna.upol.cz>

Kontaktní osoba: Mgr. Kristina Mikešová, kristina.mikesova@upol.cz

Individuální konzultace

Během sobotní otevírací doby knihovny je studentům kombinovaného studia nabízeno individuální proškolení pro využívání souborného katalogu, práci s internetem, při využívání kopírky TARAN.

Ústav vědeckých informací 2. LF UK a FN Motol

Adresa knihovny: V Úvalu 84, Praha 5, 150 06

Webové stránky: <http://knihovna.lf2.cuni.cz/>

Kontaktní osoba: Mgr. Drahomíra Dvořáková, drahomira.dvorakova@lfmotol.cuni.cz

E-learning

UVI 2.LF studentům nabízí [4 e-learningové kurzy](#) v LMS moodle:

0. Jak vyhledávat (nejen) v lékařských databázích 2. LF UK

- Elektronická knihovna časopisů
- PubMed hravě
- Seznámení s knihovnou, základy práce s katalogem

Informační systémy ve zdravotnictví

Ústav vědeckých informací 2.LF zajišťuje výuku povinného předmětu [Informační systémy ve zdravotnictví](#) určeného pro studentky/studenty kombinovaného bakalářského studijního oboru Všeobecná sestra.

Akademická knihovna Jihočeské univerzity

Adresa knihovny: Branišovská 1646/31B, 370 05 České Budějovice

Webové stránky: <https://www.lib.jcu.cz/kontakt>

Kontaktní osoba: Ing. Helena Vorlová, vorlova@lib.jcu.cz

Akademická knihovna JČU zajišťuje [výuku odborných předmětů](#) pro studenty kombinovaného studia na Ekonomické fakultě a Přírodovědecké fakultě.

Bakalářský seminář

[Bakalářský seminář](#) je určen kombinovaným studentům bakalářských studijních oborů Ekonomická informatika, Finanční a pojistná matematika, Obchodní podnikání, Strukturální politika EU pro veřejnou správu, Účetnictví a finanční řízení podniku. Předmět se skládá z přednášky a praktického cvičení v počítačových studovnách Akademické knihovny.

Informační zdroje v přírodních vědách

Povinný předmět [Informační zdroje v přírodních vědách](#) je určen kombinovaným studentům bakalářského studia oborů Mechatronika a Měřicí a výpočetní technika. Cílem kurzu je seznámit studenty službami knihovny a elektronickými zdroji JČU.

Univerzitní knihovna Univerzity Hradec Králové

Adresa knihovny: Hradecká 1227, 500 03 Hradec Králové

Webové stránky: <https://www.uhk.cz/cs-CZ/UHK/Centralni-pracoviste/Univerzitni-knihovna>

Kontaktní osoba: Mgr. Ilona Hůlková, ilona.hulkova@uhk.cz

Zaměstnanci knihovny vyučují studenty kombinovaného studia Filozofické fakulty v rámci předmětu [Základy knihovnictví a muzejnictví](#).

Univerzitní knihovna Technické univerzity v Liberci

Adresa knihovny: Voroněžská 1329/13, 460 01 Liberec I-Staré Město

Webové stránky: <https://knihovna.tul.cz/>

Kontaktní osoba: Mgr. Zizienová Marta, marta.zizienova@tul.cz

Pracovníci knihovny Technické univerzity v Liberci se podílí na výuce kombinovaných studentů na Fakultě přírodovědně-humanitní a pedagogické, Fakultě zdravotnických studií, Fakultě mechatroniky, informatiky, mezioborových studií a Fakultě strojní.

Metodika vyhledávání a získávání informací

Předmět [Metodika vyhledávání a získávání informací](#) je určen studentům Fakulty přírodovědně-humanitní a pedagogické. Cílem předmětu je seznámit s prací v prostředí LMS Moodle, službami knihoven a poskytnout vodítko pro orientaci elektronických informačních zdrojích dostupných na TUL.

Informační zdroje pro medicínské a nelékařské obory

Předmět [Informační zdroje pro medicínské a nelékařské obory](#) je určen kombinovaným studentkám/studentům studijního oboru všeobecná sestra.

Úvod do inženýrství

Na Fakultě mechatroniky, informatiky a mezioborových studií je vyučování předmět [Úvod do inženýrství](#). Na výuku informační gramotnosti je zaměřen závěrečný blok předmětu.

Úvod do strojírenství

Předmět je určen studentům kombinovaného studia Fakulty strojní.

Univerzitní knihovna Ostravské univerzity

Adresa knihovny: Bráfova 3, 701 03 Ostrava

Webové stránky: <https://knihovna.osu.cz/>

Kontaktní osoba: Tomáš Javorčík, tomas.javorcik@osu.cz

Kurz informační a počítačové gramotnosti

Všichni studenti OSU včetně kombinovaných během 1. ročníku absolvují blokový [kurz počítačové a informační gramotnosti](#). Část počítačová gramotnost je zaměřena na práci se soubory a adresáři, tvorbu dokumentů ve wordu, práci s tabulkami v excelu, základy tvorby jednoduchých prezentací v MS powerpoint, orientaci a vyhledávání na internetu. V části věnované informační gramotnosti jsou studenti seznámeni se službami univerzitní knihovny vyhledávání informací v knihovních katalozích, informačním systémem STAG).

Ústřední knihovna VUT v Brně

Adresa knihovny: Antonínská 548/1, 601 90 Brno

Webové stránky: <https://www.vutbr.cz/knihovny>

Kontaktní osoba: Mgr. Hana Janečková, janeckova@lib.vutbr.cz

Ústřední knihovna VUT v Brně zajišťuje e-learningové kurzy pro studenty prezenčního i kombinovaného studia.

Informační výchova

Kurz [informační výchova VUT](#) je určen studentům prvních ročníků bakalářských studijních programů. Kurz probíhá v prostředí LMS Moodle a je doplněný úvodní přednáškou.

Vědecké publikování od A do Z

Studentům doktorského studia v kombinované formě je určen kurz [Vědecké publikování od A do Z](#). Smyslem kurzu je seznámit doktorandy s procesem vzniku a dalšího života odborného textu (vyhledávání informací v elektronických informačních zdrojích, citace, výběr odborného časopisu, propagace výsledků, citační analýza).